

Plenum

Torsdag 14.9.2023 kl. 16.00—19.29

5. Klimatårsberättelse 2023

Berättelse B 17/2023 rd

Remissdebatt

Talman Jussi Halla-aho: Ärende 5 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talman konferensen föreslår att ärendet remitteras till miljöutskottet, som kommunikationsutskottet, jord- och skogsbruksutskottet och ekonomiutskottet ska lämna utlåtande till.

För remissdebatten reserveras i detta skede högst 45 minuter. Vid behandlingen av ärendet följer riksdagen det för ärenden med tidtabell överenskomna förfarandet. — Debatten börjar. Minister Mykkänen, varsågod.

Debatt

17.04 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyse on siis valtioneuvoston eduskunnalle antamasta vuoden 2023 ilmastovuositokertomuksesta. Kertomus on annettu valtioneuvostosta heinäkuussa ja koskee siis tilannetta siten kuin ilmastopolitiikan toimeenpano keväällä 2023 oli.

Ilmastovuositokertomuksesta on siis säädetty ilmastolaissa, ja kertomus annetaan eduskunnalle vuosittain. Tarkoitus on antaa eduskunnalle ja yleisölle mahdollisuus käydä keskustelua ilmastopolitiikan ajankohtaisista kysymyksistä tuoreen tiedon pohjalta. Vuositokertomuksessa raportoidaan tiedot päästö- ja nielukehityksestä, lisäksi arvioidaan toimien riittävyyttä seuraavan 15 vuoden ajalle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Ilmastovuositokertomus on annettu eduskunnalle vuodesta 2019 lähtien.

Kaiken kaikkiaan taakanjakosektorin yhteenlasketut päästöt vähentyivät noin viidenneksen verrattuna vuoteen 2005, ja päästökauppasektorilla päästöt ovat vastaavasti vähentyneet yli 40 prosenttia verrattuna vuoteen 2005. Vuonna 2022 kokonaispäästöt ilman maankäyttösektoria laskivat neljä prosenttia. Aiempaan, edelliseen vuoteen verrattuna päästöt siis vähenivät erityisesti päästökauppasektorilla, johon sisältyvät teollisuus- ja energiantuotantolaitosten päästöt. Taustalla oli maakaasun kulutuksen puolittuminen edellisestä vuodesta. Niihin vaikuttivat korkea hinta ja tuonnin loppuminen Venäjältä. Myös taakanjakosektorin päästöt laskivat vuonna 2022, ja ne ovat pysyneet Suomelle EU-tasolla asetettujen kiintiöiden puitteissa. Taakanjakosektorin kasvihuonekaasupäästöt ovat toki vähentyneet hitaammin kuin päästökauppasektorin päästöt. Tärkeimmät taakanjakosektorin päästölähteet ovat siis liikenne, maatalous, rakennusten erillislämmitys, työkoneet ja jätteiden käsittely.

Maankäyttösektori oli vuonna 2022 jälleen nettonielu. Sektorin kääntymiseen edellisen vuoden pienestä nettopäästöstä nettonieluksi vaikutti edellisvuotta pienemmät hakkuumäärät. Arvio maankäyttösektorin nettonielun tai nettopäästöjen suuruudesta tarkentuu to-

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

sin seuraavassa päästöjulkistuksessa joulukuussa. Tällöin tarkentuu myös, oliko sektori nettohiilivuoto vai nettopäästölähde tarkennettujen lukujen perusteella vuonna 2022. Tämän hetken arvioiden mukaan päästövähennystahti on jo linjassa kansallisen ilmastolain 60 prosentin päästövähennystavoitteen kanssa vuodelle 2030. Kansallisen hiilineutraalisuustavoitteen vuodelle 2035 saavuttaminen edellyttää lisätoimia erityisesti maankäyttösektorilla sekä muillakin sektoreilla. Ilman merkittäviä lisätoimia maankäyttösektorilla on todennäköistä, että Suomi ei tule saavuttamaan EU:n LULUCF-asetuksen mukaisia velvoitteita maankäyttösektorin nielutasosta ilman yksiköiden ostoa muista jäsenmaista.

Ilmastovuosikertomuksessa tarkastellaan myös ilmastomuutokseen sopeutumista ja siihen liittyviä toimia. Vuonna 2022 valmistunut kansallinen sopeutumissuunnitelma vuodelle 2030 edistää Suomen varautumista ja sopeutumista ilmastolain mukaisesti. Ilmastovuosikertomus tarjoaa myös katsauksia ilmastopolitiikan erityisteemoista, kuten kulutusperäisten päästöjen kehityksestä sekä kuntien ja alueiden ilmastotyöstä. Lisäksi vuosikertomukseen sisällytetään vakioelementtien lisäksi vaihtuvia teemoja, esimerkiksi tietojen saatavuuden ja teeman ajankohdan perusteella. Tänä vuonna vaihtuvina teemoina on käsitelty erityisesti vapaaehtoisia hiilimarkkinoita ja ilmastopolitiikan vuoropuhelun vahvistamista.

Tämän vuoden vuosikertomuksessa on siis käsitelty toimeenpanon tilannetta niin kuin se on ollut keväällä 2023, eli näin ollen tämän vuoden vuosikertomuksessa ei ole otettu huomioon uuden hallitusohjelman linjauksia muutoin kuin kuvaamalla hallitusohjelman ilmastopoliittisia linjauksia lyhyesti luvussa 2.1.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

17.08 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Tämä ilmastovuosikertomus on tärkeä väline eduskunnalle seurata ilmastopolitiikkamme toimivuutta. Joillakin osa-alueilla olemme onnistuneet, kuten energiatuotannon ja lämmityksen päästövähennyksessä, mutta useimmilla osa-alueilla tarvitsemme lisää toimia ja vanhojen tehostamista. Tässä ilmastovuosikertomuksessa viesti on selvä: Suomi ei tule saavuttamaan hiilineutraalisuustavoitteita ilman merkittäviä lisätoimia. On hälyttävää, että Suomen päästöjen kehitys on hidastumassa samalla, kun hiilinielut ovat romahtaneet.

Arvoisa puhemies! Suomen päästöjen tulisi olla suunnitelmamme mukaan 21 megatonnia hiilidioksidiekvivalenttia vuonna 2035. Nykyisillä ja suunnitelluilla toimilla voimme parhaimmillaan päästä 23 megatonniin. Näiden päästöjen vastinparina tarvitaan vahvat hiilinielut, ja nyt ne ovat hädin tuskin positiiviset.

Arvoisa puhemies! Hallituksen ilmastopolitiikan suurin kompastuskivi on liikenteen päästöt. Liikenteen päästöjen laskukehitys on ainakin hetkellisesti pysähtynyt, ja hallituksen päätöksillä niitä jopa tullaan kasvattamaan. Liikenteen päästöt pitää saada laskuun vähentämällä fossiilisia polttoaineita, suosimalla vähäpäästöisiä käyttövoimia ja niiden infrastruktuuria, vähentämällä liikkumisen tarvetta ja lisäämällä joukkoliikennettä sekä kävelyn ja pyöräilyn kulkutapaosuutta, mutta hallitus ajaa politiikassaan täysin päinvastaiseen suuntaan. Nyt ollaan lisäämässä fossiilisia polttoaineita ja leikkaamassa joukkoliikennettä, kävelyä ja pyöräilyä.

Arvoisa puhemies! On sekä viljelijän että ilmaston kannalta valitettavaa, että hallitus ei näytä myöskään tarttuvan maatalouden ekologiseen rakennemuutokseen, joka varmuudella on edessä joka tapauksessa. Olisi kaikkien kannalta reilua tuoda päästövähennyksiin

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

kannustavat rakenteet, jotka ohjaisivat turvepeltojen käytön vähentämiseen ja viljelytapojen muuttamiseen ja kasviperäisen ruoantuotannon lisäämiseen. Tämä hyödyttäisi samalla niin pienvesiä kuin Itämerenkin. Yhdessä tieliikenne ja maatalous vastaavat noin 35 prosenttia Suomen kaikista päästöistä.

Arvoisa puhemies! Ilmastopolitiikkaa ei myöskään tehdä tietenkään tyhjiössä. Se heijastuu aina muihin politiikan sektoreihin. Siksi meidän kannattaa ottaa käyttöön ne kaikista tehokkaimmat ja taloudelliset keinot, jotka hyödyttävät myös suomalaisia yrityksiä ja tukevat ihmisten hyvinvointia. Erityisesti meidän tulee ottaa ilmastopolitiikan rinnalle yhä tiiviimmin luontopolitiikka. Luontokato on ilmaston lämpenemisen lisäksi toinen ja yhtä merkittävä, ympäristöömme ja luonnon ekosysteemeitä horjuttava ilmiö. Koska molemmat tulee ratkaista, kannattaa niitä ratkaista samoilla keinoilla — ei ainakaan toista tavoitetta vaikeuttaen, ja tämä onkin hallituksen ilmastopolitiikan yksi suurimmista heikkouksista.

Siinä missä me tarvitsemme lisää uusiutuvaa energiaa tehdäksemme teollisuudesta vähähiilisen — ja olemmekin tässä jo hyvässä vauhdissa — tulisi yhtä aikaa panostaa energian säästämiseen ja kulutuksen hillitsemiseen. Osa hallituksen energialinjauksista on jopa ilmastokatoa kiihdyttäviä, esimerkiksi vesivoima. Vesivoima on aina vahingollista jokiluonnon ja vaelluskalojen kannalta. Ne tarvitsisivat elvyttäviä politiikkatoimia, ei heikentämistä, jota hallitusohjelman kirjaus uudesta vesivoimasta tarkoittaisi.

No, metsäpolitiikassa on hallituksella suuret ilmasto- ja luontopuutteet. Hallitus suunnittelee jopa kasvattavansa Suomen metsien hakkuita, vaikka tutkijoiden viesti on yksiselitteinen: nopein ja tehokkain tapa kasvattaa hiilinieluja on vähentää hakkuita. Pienemmät hakkuumäärät elvyttäisivät myös metsäluontoa, jossa jopa joka yhdeksäs laji on uhanalainen.

Arvoisa puhemies! Hallitus laittaa vauhtia teknisiin hiilinieluihin ja hiilen talteenottoon. Hyvä, me tarvitaan tekniset hiilinielut osaksi Suomen ilmastopolitiikkaa. Kiitos, että olette kiihdyttämässä niiden käyttöönottoa ja niiden teknologista kehitystä ja myös Suomen yritysten mahdollisuuksia viedä uutta teknologiaa ulkomaille ja olla siinä mielessä koamme suurempi. Tätä samaa kunnianhimoa me nyt tarvitsemme myös maaperän ja metsien hiilinielujen kasvattamiseen ja päästöjen vähentämiseen kaikilla sektoreilla. YK:n ihmisoikeusvaltuutettu Volker Türk totesi eilen: ”Ilmastomuutoksen synkistä tulevaisuuksista ei tarvitse enää antaa varoituksia, sillä ilmastodystopia on jo täyttä todellisuutta.”

Toivon syvästi, että Suomi pitää paikkansa ilmastosta vastuuta kantavana suunnannäyttäjänä, vaikkei se olekaan helppo tie. Emmehän halua menettää meille tärkeätä ja meidän yrityksillemme tärkeätä Suomi-brändiä ilmastoedelläkävijänä. Siksi me tarvitsemme lisätoimia, ja niitä me odotamme hallitukselta nyt.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

17.14 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Kun nyt käsittelemme ilmastovuosikertomusta, niin me käsittelemme yhteistä asiaa. Me puhumme siitä, millä toimin Suomi torjuu tai jättää torjumatta ilmastomuutosta, joka on aikamme suurimpia turvallisuushuolia. Kestävää turvallisuutta kun ei ole mahdollista rakentaa ympäristötuhojen maailmassa. Ja meistä varmasti kaikki haluavat tehdä ahkerasti työtä sen eteen, että meidän lapsilla ja heidänkin lapsillaan olisi valoisa, turvallinen tulevaisuus. Tähän vedoten toteankin, että tämän ilmastovuosikertomuksen viesti on selvä. Tärkeintä on, että nyt pitää uskaltaa toimia. On oltava

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

rohkeutta tehdä tarvittavia toimia kaikilla sektoreilla. Ei ole enää varaa valita vain kivat ja helpot keinot, vaan tarvitsemme kaikki keinot ilmastomuutoksen torjuntaan. Ei siis riitä, arvon hallitus, että sitoudutte puheissa ilmastotavoitteisiin, vaan tarvitaan toimia, jotta lupaukset lunastetaan.

Vetoankin ministeri Mykkäseen ja vetoan Orpon hallitukseen, että todella ryhdytte sanoista tekoihin kaikessa ilmastotyössä, myös sellaisissa, joilta vielä hallitusohjelman kausi- sanoista huolimatta puuttuu todellisuudessa suunnitelmat ja resurssit. Sillä keinoja, niitä kyllä on. Te voitte valita teidän nielujen pelastuspaketin, te voitte valita uudistaa maataloutta, te voitte valita vähentää liikenteen päästöjä ja te voitte esimerkiksi vastata työvoimapulaan vihreän siirtymän mahdollistamiseksi.

Kysymys vain on: riittääkö poliittista tahtotilaa? Sillä nyt todella tarvitaan uskottava, toteutuskelpoinen suunnitelma hiilinielujen pelastamiseksi, aivan kuten lukuisat ja lukuisat asiantuntijatkin vetoavat. Teillä on nyt mahdollisuus kasvattaa suomalaisten metsien ja maaperien hiilinieluja. Nyt on paikka käyttää valtaa, lunastaa lupaukset ja varmistaa, että Suomi toimii. On hyvä, että hallitus on tarttumassa hiilidioksidin talteenottoon ja teknisiin hiilinieluihin, sillä niitä todella tarvitaan. Mutta samaan aikaan on myönnettävä, että ne eivät yksinään riitä. Mikäli metsien ja maaperän hiilinielua ei saada kasvuun, se on katastrofaalinen isku ilmastotyölle mutta myös suomalaiselle luonnolle ja Suomen taloudelle. Ilman uskottavaa suunnitelmaa voimme olla varmoja, että joudumme maksamaan suuria las- kuja. Arvon hallitus, siis suuria summia, euroja siitä, että rikomme yhdessä sovittuja eu- rooppalaisia sääntöjä.

Pyydän, älkää siis luovuttako hiilinielujen osalta, vaan tehkää rohkeasti toimia ja riittä- västi toimia. Luokaa uusia mahdollisuuksia ja uudenlaisia markkinoita hiilensidonnalle. Jos metsiin ei panosteta, maksamme todella ne omat rahamme maamme, oman ilmasto- työmme ja suomalaisten metsänomistajien sijaan jonnekin muualle rajojemme ulkopuolel- le. Siinä ei ole mitään järkeä. Hiilinielujen pelastaminen hyödyttää planeettamme lisäksi sitä Suomen taloutta ja suomalaisia metsänomistajia.

Arvon hallitus, toteuttakaa uudistuksia maatalouteen, uudistuksia, jotka tukevat maata- louden päästöjen vähentämistä ja lisäävät suomalaisen maatalouden kannattavuutta. Maa- talouden päästöjen heikko kehitys ei ole suomalaisten viljelijöiden vika, ja heitä me emme voi jättää tässä asiassa yksin. Suomi tarvitsee maatalouden tukirakenteen, joka todella kan- nustaa ja myös palkitsee niistä toimintatavoista, jotka vähentävät päästöjä.

Ja hyvä hallitus, ottakaa uusi suunta suhteessanne liikenteen päästöjen vähentämiseen. Harkitkaa vielä, onko todella tarpeen tehdä kalliit ja tehottomat tukitoimet, joilla lisätään fossiilisten polttoaineiden käyttöä. Se on myös markkinatalouden vastaista, jonka olettai- sin kokoomusjohtoisen hallituksen tiedostavan. Peruuttakaa siis leikkaukset joukkoliiken- teeseen, panostakaa lisää kävelyyn ja pyöräilyyn, älkää leikatko puhtaimmilta vaihtoeh- doilta, kuten sähköautoilun edellytyksiltä, vaan varmistakaa, että tulevaisuudessa yhä use- ammallalla suomalaisella olisi mahdollisuus valita kestävämpi ja myös tulevaisuudessa edul- lisempi liikkumismuoto.

Arvoisa puhemies! Me todella haluamme, että Suomi on vihreän siirtymän kärkimaa. Se on taloutemme suurin mahdollisuus, ja se on ilmaston kannalta kriittisen tärkeää. Vetoan, että hallitus nyt varmistaa, että meillä on niitä tekijöitä toteuttamaan sitä siirtymään. Niistä investoinneista kun ei ole mitään hyötyä, jollei ole osaavia ammattilaisia sitä toteuttamaan. Meillä on Suomessa vahva etu, että meillä on vahva maaseutu, jolla on paljon ihmisiä, jot- ka ovat sitoutuneet siellä asumiseen ja jotka voivat tätä toteuttaa, mutta osaamisesta on pi-

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

dettävä huolta. Ja älkää sulkeko työkalupakista työperäistä maahanmuuttoa. Me tarvitsemme sitäkin, jotta tämä siirtymä voi Suomessa osaajien kautta toteutua. Olkaa myös tarkkana sen suhteen, miten ilmastorahaston lakkauttaminen vaikuttaa Suomen vihreään siirtymään. Miettikää, miten valtion panostuksia keskitetään nimenomaan vihreään siirtymään kaikkein tehokkaimmin.

Ja vetoan erityisesti kokoomukseen. Lunastakaa antamanne lupaus siitä, että Suomi todella tulee olemaan hiilineutraali vuonna 2035. Meiltä vihreiltä te kyllä saatte kaiken tuen ilmastotyöhön, joka toteutetaan tavalla, joka ei käännä samaan aikaan selkäänsä luonnolle. Meiltä saatte varmasti tuen ja sparrausta siihen, miten ilmastotavoitteet voidaan saavuttaa. Mutta samaan aikaan me vihreät tulemme kyllä taatusti oppositiosta seuraamaan sekä pitämään ääntä yhdessä asiantuntijoiden ja kansalaisten kanssa sen puolesta, että Suomi todella ottaa ilmastokriisin torjumisen vakavasti ja tekee kaiken voitavansa sen eteen, että lapsillamme voi olla ehjä tulevaisuus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

17.20 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa puhemies! Rankkasateet ja lisääntyvät tulvat, paahtavat helleaallot ja lumikaaokset — tämä ei ole pelottelua, tämä on todellisuutta yhä useammalle ihmiselle myös Suomessa. Ilmasto kuumenee, ja se näkyy ympärillämme erilaisina sään ääri-ilmiöinä. Kyse on elinolosuhteistamme, meidän mutta ennen kaikkea tulevien sukupolvien elinmahdollisuuksista. Ilmastokriisi ja luontokato ovat jo synnyttäneet kehityskulkuja, joiden katkaiseminen vaatii vuosien ja vuosikymmenten mittaisen työn. Siksi tarvitsemme ylivaalikautisia suunnitelmia ja tavoitteita, jotka varmistavat, että Suomen ilmastopolitiikka jatkuu määrätietoisena hallitusten vaihtuessa.

Ilmastolaki on Suomen ilmastotyön perusta, ja sen avulla varmistetaan, että hiilineutraaliustavoite 2035 säilyy ja ilmastotyö jatkuu vaalikausien yli. Ilmastovuosikertomukset ovat keskeinen työkalu Suomen ilmastotyön seuraamiselle. Ilmastovuosikertomuksen viesti on selvä: meidän on aktiivisesti vähennettävä päästöjämme kaikilla sektoreilla sekä kasvatettava romahtaneita hiilinielujamme, jotta saavutamme päästövähennystavoitteemme. Tämänhetkiset toimet useilla yhteiskunnan sektoreilla eivät ole lähimainkaan riittäviä, vaikka oikeaan suuntaan onkin menty.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä olen äärimmäisen huolissani siitä, ettei tämä ilmastovuosikertomuksen, kuten ei myöskään asiantuntijoiden ja tiedeyhteisön, viesti näy pääministeri Petteri Orpon hallituksen politiikassa. Riittäviä, konkreettisia keinoja hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi ei hallitusohjelmasta löydy. Hallitus ei esimerkiksi ohjelmansa perusteella suhtaudu riittävällä vakavuudella hiilinielujen tilanteeseen, joka on erittäin kriittinen. Vuonna 2035 Suomen päästöjen ja nielujen pitäisi olla yhtä suuret niin, että nettopäästöt ovat nolla. Nykyisillä toimilla tähän ei todennäköisesti olla pääsemässä.

Suomi on nyt suuressa vaarassa rikkoa EU:n LULUCF-velvoitteitaan. Ja nyt joku varmasti kysyy, että mitä väliä EU-velvoitteilla on tai miksi Suomi ei vain neuvottele parempia ehtoja itselleen. No, pahimmassa tapauksessa joudumme ostamaan nieluyksiköitä muilta EU-mailta jopa miljardeilla euroilla, jos emme ota näitä velvoitteita tosissamme.

Hallitusohjelmassa luotetaan liikaa hiilen tekniseen sidontaan ja varastointiin. Vaikka se tulee olemaan tulevaisuudessa välttämätöntä, tutkijoiden mukaan sillä ei voida korvata hiilinieluja. Ilmastopaneeli on esittänyt hiilinielujen vahvistamiseksi muun muassa hakkuiden vähentämistä, turvepeltojen vettämistä ja ennallistamista sekä maankäytön muutos-

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

maksun käyttöönottoa. Vihreät ovat ajaneet kaikkia näitä tavoitteita aktiivisesti ja tulevat tekemään niin jatkossakin. On surullista, että Orpon hallitus tavoittelee pikemminkin hakkuumäärien kasvattamista kuin rajoittamista. Maankäytön muutosmaksun käyttöön ottamisessakin hallitus vitkuttelee. Selvitykset on tehty jo viime hallituskaudella, ja nyt olisi aika panna toimeksi.

Arvoisa puhemies! Fossiilisten polttoaineiden käyttö sähkön ja lämmön tuotannossa on laskenut edelleen, mikä on erittäin hyvä. Siksi hallitukselta kaivattaisiin nyt toimia ennen kaikkea muilla sektoreilla. Ilmastovuosikertomuksen mukaan taakanjakosektorin suurimpien päästölähteiden, liikenteen ja maatalouden, päästöt pysyivät lähes edellisvuoden tasolla. Näillä sektoreilla tarvitaan siis kunnianhimoisia toimia. Orpon hallitus kuitenkin lisää politiikallaan liikenteen päästöjä ja on täysin luopunut maatalouden päästövähennystavoitteista. Hallitus esimerkiksi vesittää puhtaaseen liikenteeseen siirtymistä heikentämällä jakeluvetoa usein eri tavoin. Maataloutta hallitus ei ole aikeissa uudistaa kestävämpään suuntaan, vaikka siihen olisi varmasti nyt tuhannen taalan paikka, vähintään. Juuri viime kaudella käyttöön otettu maataloussektorin päästövähennystavoite on hylätty, eikä maatalouden päästöjen vähentämiseksi ole hallitusohjelmassa juuri uskottavia toimia.

Vihreät ovat koko ajan olleet valmiita vähentämään kunnianhimoisesti liikenteen ja maatalouden päästöjä ja tuoneet esiin ratkaisuja, joilla se olisi mahdollista tehdä oikeudenmukaisesti.

Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamista seurataan vuosittain hallituksen ilmastokertomuksen käsittelyn yhteydessä. Vuosikertomuksen viestit tulisi kuitenkin ottaa nykyisessäkin hallituksessa vakavasti. Tämänhetkinen ilmastopolitiikan suunta vaikuttaa monella sektorilla olevan pikemminkin taakse- kuin eteenpäin. Samalla edustaja Pitkon esille nostama luonnonsuojelu, sen määrärahojen heikentäminen kolmanneksella, on sidoksissa tähän kokonaisuuteen. Toivon todella, että suunta näissä molemmissa kääntyy.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu, olkaa hyvä.

17.25 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Suomessa on vuodesta 2015 ollut voimassa täysin turha ilmastolaki. Siihen kirjatut vaatimukset teetättävät joka vuosi ympäristöministeriöllä ja eduskunnalla aikaa vievää työtä. Itse asiassa joka vuosi työmäärä kasvaa. Kertomusta monipuolistetaan lain vaatimustenkin yli edellisen vuoden kertomukseen annettujen ehdotusten perusteella. Jos saisin yksin päättää, koko ilmastolaki joutaisi romukoppaan.

Yksi niistä toimista, joita ilmastolaki vaatii, on, että valtioneuvosto toimittaa joka vuosi eduskunnalle ilmastovuosikertomuksen. Siksi joudumme tänään käsittelemään tätä vuoden 2023 kertomusta. Kertomusta lukiessa on tärkeä tietää, että se koskee vuosien 2021 ja 2022 tietoja eli Marinin hallituksen aikaa.

Kertomuksessa kuvaillaan muun muassa, miten hienosti Suomi on jälleen onnistunut vähentämään päästöjään. Mutta sitä kertomus ei kerro, että vähennykset ovat merkinneet kansalaisille lisäkustannuksia, eikä sitä, että ilmastonmuutoksesta saarnaaminen on aiheuttanut erityisesti nuorille ilmastoahdistusta, eikä sitä, että ihmisten aiheuttamien hiilidioksidipäästöjen osuus kaikista hiilidioksidipäästöistä on vain viisi prosenttia ja niistä viidestä prosentista Suomen osuus on vain noin tuhannesosa. Eli Suomen päästötavoitteilla ei ole mitään käytännön merkitystä koko maapallon ilmaston kannalta. Suomen ilmastonpelas-

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

tushulluus on ollut siis oikeasti vain hyvän esimerkin näyttämistä ja sitä niin sanottua hyveposeerausta.

Mutta nykyinen hallitus ja perussuomalaiset eivät ole lämmenneet sille ajatukselle, että päästöt tulee nollata hinnalla millä hyvänsä. Nyt ilmastopolitiikkaan on saatu mukaan realismia. Siksi hallitusohjelmaan on kirjattu, että tavoitteisiin pyritään vastaamaan siten, etteivät arjen kustannukset nouse tai kilpailukyky heikkene. Pelkän vähennyksiin keskittymisen sijaan hallitus haluaa edistää toimia, joilla parannetaan yhteiskunnan kykyä sopeutua erilaisiin ilmaston pieniin muutoksiin. Tästä suhtautumisesta on enemmän käytännön hyötyä myös omille kansalaisillemme.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä tarkentaa, että ilmastotoimet ja luontomme suojele ovat toisistaan erillisiä asioita. Suomen luontoa ja ympäristöä tulee varjella ja suojella suurella sydämellä ja myös viisaudella muun muassa kaivosteollisuuden jätteiltä ja muilta ympäristöämme saastuttavilta päästöiltä. Suomen metsät, vedet ja kaivannaiset ovat kansallisomaisuuttamme. Veto-oikeus niihin tulee olla meillä, Suomella, ei EU:lla. — Kiitos. [Suosionosoituksia yleisölehteriltä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Eduskunnassa ei suvaita taputtamista sen enempää permannolta kuin lehteriltäkään. Kiitos. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä. [Krista Mikkonen: Onko meillä debattia ollenkaan?]

17.29 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään valtioneuvoston ilmastovuosikertomusta vuodelta 2023. Tämä ilmastolain edellyttämä vuosikertomus on järjestyksessään jo viides kertomus laatuaan. On hyvä havaita, että vuosikertomuksessa tarkastellaan ilmastopolitiikan toimeenpanoa viime kevään tilanteessa. Siten esimerkiksi pääministeri Orpon hallituksen ilmastopolitiikka ja hallitusohjelman linjaukset eivät ole vielä mukana kertomuksen tarkastelussa.

Ilmastovuosikertomus on hyvin tärkeä työkalu sen arvioimisessa, miten Suomen päästökaikkehityksessä on edistytty ja miten ilmastopolitiikalle asetettuja tavoitteita on saavutettu. Suomen ilmastolain mukaan kansallisia päästöjämme on vähennettävä 60 prosentilla vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 1990 tasoon. Lisäksi Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2035. Vuosikertomuksen mukaan ensin mainittu päästövähennystavoite on mahdollista saavuttaa mutta hiilineutraalius vuonna 2035 vaatii vielä lisätoimia.

Arvoisa puhemies! Ilmastopolitiikassa ja päästöjen vähentämisessä on mielestäni tärkeää ennen kaikkea pitkäjänteisyys ja vahvan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteuttaminen valituissa toimenpiteissä. Ilmastomuutoksen hillitsemisestä aiheutuvat kustannukset pitää jakaa oikeudenmukaisesti. Kun ilmastopolitiikan perusta on vahvassa sosiaalisessa oikeudenmukaisuudessa, kasvaa myös politiikan hyväksyttävyys yhteiskunnassamme.

Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi edellytetään toimia kaikilla yhteiskunnan alueilla. Haluan tässä puheenvuorossani kiinnittää huomiota etenkin kuntien ja alueiden hyvin tärkeään ilmastotyöhön. Tämä osa-alue jää usein julkisuudessa vähemmälle huomiolle, mutta se on yhtä lailla tärkeä osa kokonaisuutta ilmastomuutoksen vastaisessa työssä. Esimerkiksi kunnissa voidaan ja pitääkin tehdä paljon myös päästöjen vähentämiseksi, muutos kun usein lähtee liikkeelle juuri paikalliselta tasolta. Kunnat voivat tukea toimenpiteillään kansallisia päästövähennystavoitteita monin tavoin. Ne voivat vaikuttaa päästöhinsä esimerkiksi kaavoituksen, maankäytön ja hankintojen sekä omistamiensa energiayhtiöiden kautta. Erikseen on syytä mainita myös liikkuminen ja etenkin joukkoliikenne, jos-

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

sa kunnilla on paljon sananvaltaa. Kunnat voivat myös kannustaa myönteisellä tavalla asukkaita ja yrityksiä alueellaan päästövähennyksiin.

Ilmastovuosikertomuksessa kuntien ja alueiden ilmastotyötä on sivuttu vain muutaman sivun verran. Näiltä kertomuksen sivuilta piiryy kuitenkin rohkaiseva kuva siitä, että moni kunta on käynyt hyvin ripeästi edistämään päästövähennyksiä juuri paikallisesti. Yli kolmasosa Suomen kunnista on asettanut itselleen kunnallisen tai seudullisen ilmastotavoitteen. Kiitos kuntakentälle, joka on jo vuosia ollut vahvasti liikkeellä tässä tärkeässä asiassa.

Arvoisa puhemies! Viime vaalikaudella tehtiin pääministeri Marinin hallituksen aikana paljon tärkeitä ja välttämättömiä toimia ilmastopolitiikan saralla. Hallitus muun muassa uudisti ilmastolain. Laki toi mukanaan kunnille velvollisuuden ilmastosuunnitelman laatimiseen. Pääministeri Orpon hallitus aikoo kuitenkin muuttaa ilmastolakia ja poistaa tämän velvoitteen kunnilta. Laki on ollut vasta hetken voimassa, joten viesti on huono ja luo epäjatkuvuutta kuntien tärkeään ilmastotyöhön. Kun tässä salissa olemme varmasti laajasti yhtä mieltä siitä, että paikallinen ilmastotyö on tärkeää ja merkityksellistä, niin haluankin esittää hallitukselle kysymyksen: miksi päädytte hallitusohjelmassa luopumaan kuntien velvoitteesta ilmastosuunnitelmien laatimiseen? Olen huolissani siitä, että tämä toimenpide, jota ei ainakaan säästöillä voi perustella, lähettää kunnille täysin väärän viestin tässä asiassa. Toivon myös, että ympäristövaliokunta tulevassa käsittelyssään kiinnittää huomiota tähän yksityiskohtaan, jonka merkitys ei suinkaan ole vähäpätöinen paikallisen ilmastotyön pitkäjänteisyyden näkökulmasta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Halukkaat voivat nyt pyytää minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

17.34 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa ollaan käsitelty erittäin tärkeää asiaa, elikkä millä tavalla kykenemme Suomea vastaamaan niihin tavoitteisiin, jotka olemme itsellemme asettaneet, eli toisin sanoen pääsemään aikaan hiilineutraaliksi hyvinvointiyhteiskunnaksi.

Kuuntelin ilolla vastuuministerin esittelypuheenvuoroa tästä kertomuksesta, josta huokui se, että varmaan pienistä erimielisyyksistä huolimatta luotan vakaasti siihen, että vastuuministerillä on tavoite luotsata edelleen Suomea kohti näitä hiilineutraalisuustavoitteita. Sen sijaan kyllä jäin sitten hieman kummeksimaan, kun täällä kuunneltiin hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroja, joissa suorastaan todettiin, että koko ilmastolaki tulisi repiä auki. Olisin halunnut varmistaa nyt, mikä todella on hallituksen kanta. Eli vastuuministeri, pidätkö huolta siitä, että noudatamme edelleen ilmastolakia, vai onko täällä salissa esitetty huomio, että koko ilmastolaki pitäisi repiä auki, [Puhemies koputtaa] myös hallituksen virallinen kanta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

17.35 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosiaan hyvä, että nykyinen hallitus lähestyy realismin kautta ilmastopolitiikkaa. Kiilusilmäinen, vaikuttavuutta mittaamaton, tunteiden kautta tehtävä ilmastopolitiikka, jopa kiima, ei ole Suomen eikä myöskään ilmaston etu. Ilmastotoimet tulee tehdä taloudellisesti ja alueellisesti kestä-

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

vällä tavalla kilpailukykyä rapauttamatta ja ihmisten arjen kustannuksia nostamatta. Onneksi hallitusohjelmassa näin on asia myös ilmaistu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, olkaa hyvä.

17.36 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Realismiahan ilmastopolitiikassa on se, että ilmasto kuumenee kovaa vauhtia ja erityisesti meillä täällä pohjoisella pallonpuoliskolla, missä se kuumenee jopa enemmän kuin keskiarvo.

Olisin kysynyt ministeriltä: Tosiaan tässä kertomuksessa kerrotaan sitä, mitä edellisellä hallituksella on saatu aikaiseksi, ja me näemme, että päästöt ovat laskeneet ja että erityisesti siellä päästökauppa- ja energiasektorilla päästöt ovat vähentyneet merkittävästi, koska siellä sitä ohjaa päästökauppa. Meidän huoli on ollut se, että taakanjakosektorilla me tarvitaan kansallisia toimia. Nämä käyrät, mitä tähän on ennusteet tulevasta piirretty, perustuvat siihen, mitä toimia viime hallitus teki. No nyt me tiedämme, että nykyisessä hallitusohjelmassa taakanjakosektorille ei kohdistu juuri mitään toimia ja niitäkin kaikkia toimia puretaan, joita viime hallitus teki. [Puhemies koputtaa] Esimerkiksi öljylämmityksestä luopumisen tukea kotitalouksille ja polttoaineen sekoitevelvoitetta vähennetään. Mitä te aiotte tehdä, että taakanjakosektorilla päästöt myös tulevaisuudessa vähenevät?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

17.37 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Realismia tosiaan onkin ilmastokriisin estäminen. Se on elinehto meidän yhteiskunnan jatkuvuudelle. Se on edellytys meidän hyvinvoinnille, ja se on myös edellytys kaikelle elinkeinotoiminnalle. Onneksi Suomessa elinkeinoelämä niin työnantajapuolella kuin työntekijäpuolellakin laajasti ymmärtää tämän ja on vaatinut politiikoilta johdonmukaisuutta ilmastopolitiikassa. On Suomen etu, että me teemme riittävät ilmastotoimet, ja tämän takia meillä on ilmastolaki ja tämän takia näihin ollaan sitouduttu.

Täällä mainittiin myös Suomen osuuden vähättely. Me voimme jakaa maapallon yhtä pieniin osiin ja sitten todeta, että kenenkään ei tarvitse tehdä mitään. Minä itse ajattelen, että ilmastoahdistus johtuu siitä, että tarvittavia toimia ei ole tehty riittävän nopeasti, [Puhemies koputtaa] ja tätä ahdistusta lievennetään sillä, että me teemme uskottavaa politiikkaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

17.38 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarvitaan vahvaa ilmastopolitiikkaa ja myös vuosittaista seurantaa, niin kuin ilmastokertomuksen osalta tehdään. Liikenne- ja maankäyttösektorihan meillä ovat ne suurimmat huolenaiheet, ja puutun tässä nyt oikeastaan vain yhteen osaan: metsäpolitiikkaan ja maankäyttösektorin nielu- ja metsäpolitiikkaan.

Meillä olisi paljon tehtävissä erityisesti metsänhoidollisilla toimenpiteillä. Meillä on yli kuusi miljoonaa hehtaaria huonosti hoidettua taimikkoa, ja ensiharvennuksia on tehty väärään aikaan. Ehkä olisi järkevää nyt metsälain uudistus päivittää ja käynnistää ja erityisesti sitten myös metsästrategian 2035 rinnalla sitten verrata, missä mennään. Meidän metsätalouden ja hiilinielujen kannalta on aivan olennaista, että metsänhoidollisia toimenpiteitä

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

parannetaan ja että hallituksen politiikka tukee sitä. [Puhemies koputtaa] Nythän se esimerkiksi tällä hetkellä poisti kokonaan ennallistamisistutuksen tuen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

17.39 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi viime hallituksen kauaskantoisimpia päätöksiä oli ilmastolain päivitys ja konkreettisten päästövähennystavoitteiden kirjaaminen lakiin. Ilmastolaki velvoittaa ihan kaikkia hallituksia pitkäjänteiseen ja vaikuttavaan ilmastopolitiikkaan.

Haluan tässä tähdentää, että on tosi tärkeää ymmärtää, että ilmastonmuutos ja luontokato kulkevat tiiviisti käsi kädessä. Ilmastonmuutoksen seuraukset näkyvät jo Suomessakin, ja köyhtyvä luonto on herkempi sen seurauksille. Esimerkiksi metsäteollisuus on herännyt siihen, että monimuotoiset metsät kestävät sään ääri-ilmiöitä ja lisääntyntä tuholaisriskiä paremmin kuin yhden puulajin talousmetsät.

Minä todella toivon, että nykyhallitus tekee päätöksiään vahvasti tutkittuun tietoon perustuen myös tämän meidän ympäristökriisin kokonaisuuden osalta. Ajattelen, että olennaista on tehdä vaikuttavia ilmastopoliittisia toimia, ja sitten, jos ne aiheuttavat kohtuuttomia vaikutuksia joillekin, niitä kompensoidaan [Puhemies koputtaa] eikä lähdetä siitä, että nämä toimet eivät saisi vaikuttaa yhtään mihinkään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström, olkaa hyvä.

17.41 **Johan Kvarnström sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Peltosen kysymys kuntien ilmastosuunnitelmista oli erittäin tärkeä. Tässä kertomuksessahan todetaan, että ”kunnat ovat avainasemassa hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamisessa, sillä ne voivat aktiivisesti vaikuttaa sekä omiin että alueensa toimijoiden kasvihuonekaasupäästöihin”. Mutta hallitusohjelman viesti on toisenlainen, kun siinä lukee, että ”kunnille asetettu velvoite laatia ilmastosuunnitelmat perutaan lakimuutoksella”.

Minä haluaisin kysyä, millä perusteilla tämä velvoite perutaan, kun kunnat ovat kerran avainasemassa? Ja avaako hallitus ilmastolain vain tehdäkseen tämän heikennyksen, vai tuleeko ilmastolakiin muitakin muutoksia? Kysymys on hyvin tärkeä, koska hallitusohjelmassa ei suoraan sanota, että tavoite hiilineutraaliuden saavuttamisesta vuonna 2035 on edelleen voimassa. Sen sijaan todetaan ainoastaan, että Suomi sitoutuu ilmastolain tavoitteiden toteuttamiseen, mutta samalla ilmastolakia ollaan siis ainakin tältä osin muuttamassa vähemmän kunnianhimoiseen suuntaan. [Puhemies koputtaa] Voimmeko luottaa siihen, että sitä ei ehdoteta muutettavaksi kielteiseen suuntaan useammilla tavoilla? — Kiitos, tack.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Otamme vielä yhden vastauspuheenvuoron, ja sen jälkeen ministerillä on mahdollisuus vastata hänelle esitettyihin kysymyksiin. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.42 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies... [Mikrofoni on kiinni]

Puhemies Jussi Halla-aho: Siinä näyttäisi palavan... Eipäs pala. Nyt.

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

No niin, arvoisa herra puhemies, anteeksi viive! — On hyvä, että tästä ilmastopolitiikasta keskustellaan, mutta minä kyllä vaadin, että eihän tämä ilmastopolitiikka näin voi mennä, että me olemme laskeneet meidän päästömme ja hiilinielumme väärin. Tämä väärä puhallus, joka on tietoisesti tehty, maksaa Suomelle miljardeja euroja vuodessa, ja kuka sen maksaa? Sen maksaa se pienituloisen suomalainen eläkeläinen, lapsiperheen isä ja äiti, opiskelija, pientä palkkaa nauttiva ihminen, joka käy vaikka kaupassa töissä. Hän on suurin kärsijä tässä pelissä, ja me täällä puhumme, että hiilinielut ovat romahtaneet — ei pidä paikkaansa. Samaan aikaan meillä ajetaan tähän maahan ensi vuonna ja tulevana vuosina yhä enemmän öljyä, jota maailma käyttää lisää. Kivihiilen käyttö maailmassa lisääntyy, ja Helsinki ajaa jätettä Italiasta Suomeen ja väittää, että ilmasto puhdistuu. Kyllä kai tässä puhalluksessa pitää joku raja olla. Ihmisille pitää rehellisesti kertoa, miten asiat ovat. Käytännössä me olemme hiilineutraali maa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Mykkänen, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

17.43 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä puheenvuoroista, ja nähtiin sekin, että ilmastopolitiikan kunnianhimon taso jakaa eduskuntaakin niin opposition kuin hallituksenkin riveissä.

Täällä lukuisat edustajat kysyivät peruskysymyksen siitä, mihin Orpon hallitus on sitoutunut. Orpon hallitus on sitoutunut ilmastolain tavoitteisiin, ja se tarkoittaa nimenomaan hiilineutraalisuutta 2035 ja itse asiassa, kuten hallitusohjelmassa selvästi myös todetaan, hiilinegatiivisuutta heti sen jälkeen. [Krista Mikkosen välihuuto] Ja me uskomme, että se kehitys ei pysähdy siihen vaan Suomi kontribuoi imemällä enemmän hiiltä kuin mitä päästää ilmakehään 2030-luvun loppupuoliskolta lähtien.

No, miten tähän sitten päästään? Moni kysyi täällä, mitä toimia aiotaan tehdä ja miten nettopäästöt saadaan nollaan. Keskeinen linja on se, että tämä hallitus pyrkii puhtaan sähköntuotannon moninkertaistamiseen, sähkön kokonaistuotannon vähintään kaksinkertaistamiseen ja sillä edellytyksellä pääsemään laajasti fossiilien korvaamiseen teollisuudessa ja energiantuotannossa sähköprosesseilla ja varastoituun sähköön eli vetyyn perustuvilla prosesseilla. Tätä kautta myös Ilmastopaneelin kanssa käydyn keskustelun perusteella laskelmat siitä, paljonko bruttopäästöt 12 vuoden päästä vuonna 35 voisivat olla, alkavat jo enemmänkin olla 18 miljoonaa tonnia kuin 21 miljoonaa tonnia vuodessa. Tämän lisäksi tarvitaan tietysti vastaava määrä nieluja, ja siinä me tarvitaan sekä maankäyttösektorin biologisen nielun lisäämistä siitä, mitä se tällä hetkellä on — siihen on olemassa toimia — ja sitten myöskin niitä teknisiä nieluja, joita — kiitos kannustuksesta — monet puhujat alkupuolella tässäkin kiittelivät ja hallituksen kunnianhimoa niiden osalta. Mittakaava on täysin mahdollinen — myös Ilmastopaneelin kanssa käytyjen keskustelujen perusteella — että me voisimme saada ihan hyvin esimerkiksi 6—8 miljoonaa tonnia teknisillä nieluilla eli siis teollisuuden energiantuotannon savupiipuista hiiltä talteen ottamalla ja pitkäaikaisiin tuotteisiin käyttämällä tai varastoimalla. Ja sitten täytyy saada se maankäyttösektorin nielu vastaavasti selvästi nykyistä suuremmaksi mutta ei välttämättä sinne 21 megatonnin tasolle, mihin Marinin hallituksen suunnitelma perustui. Oleellista on tietysti se, että nettopäästöt ovat nollan tienoilla silloin 12 vuoden päästä, ja siihen pyritään. Onneksi sinänsä — täällä on puhuttu elintasostakin — kun katsotaan bkt-yksikköä kohden, niin Suomen

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

päästöt ovat puolittuneet vuoden 90 jälkeen. Meillä on tapahtunut merkittävää kehitystä. Meidän sähköntuotanto on 95-prosenttisesti jo päästötöntä, ja tähän on hyvä rakentaa.

Vähän hätkähdin, kun vihreiden riveistä todettiin, että vesivoima on aina vahingollista. Jos kohta hiilineutraalisuustavoite perustuu paljon meidän metsiin, niin yhtä paljon Pohjoismaiden edelläkävijyys hiilineutraalisuudessa perustuu kyllä laajaan vesivoimaan Pohjoismaissa ja sen tehonkorotukseen — erityisesti pumppuvoimalaitoksiin ja niin edelleen. [Jenni Pitkon välihuuto]

Mitä tulee kuntien ilmastosuunnitelmiin: Hyvä, että kaupungit tekevät kunnianhimoista työtä, ja hyvä niin jatkossakin, mutta yleisen norminpurun hengessä on kyllä vaikea perustella sitä, että olisi lakisääteinen pakko tehdä ilmastosuunnitelma kunnissa, jos ei kunta-päättäjillä itsellään ole motivaatiota. Tämmöiset pakkosuunnitelmat eivät yleensä vie eteenpäin, sitä tehdään vapaaehtoisuuden pohjalta. [Krista Mikkosen välihuuto]

Talman Jussi Halla-aho: Tack. — Debatten och behandlingen av ärendet avbryts. Behandlingen av ärendet fortsätter under detta plenum efter att de övriga ärendena på dagordningen blivit behandlade.

Riksdagen avbröt behandlingen av ärendet klockan 17.47.

Riksdagen fortsatte behandlingen av ärendet klockan 17.55.

Talman Jussi Halla-aho: Nu fortsätter behandlingen av ärende 5 på dagordningen som avbröts tidigare under detta plenum. — Debatt, ledamot Honkasalo, varsågod.

17.55 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Sääli, että ympäristö- ja ilmastoministerin piti lähteä. Olisi ollut hänelle kysymyksiä.

Maankäyttösektori on edelleen ilmastotavoitteiden suhteen murheenkryyni. Vaikka sektori kääntyi vuodesta 21 niukasti hiilinieluksi, ei maankäyttösektorin päästövähennystahti ole riittävä, jos todella halutaan päästä hiilineutraaliustavoitteeseen. Jos hallitus ei ryhdy kunnianhimoisiin toimiin maankäyttösektorin ilmastotavoitteiden kanssa, olemme pian tilanteessa, jossa joudumme ostamaan päästöyksiköitä muista EU:n jäsenmaista, ja siinä ei ole yksinkertaisesti mitään järkeä.

Arvoisa puhemies! Olenkin hyvin huolissani siitä, miten maankäyttösektorin, hiilensidonnallisuuden ja ilmastotavoitteiden kanssa käy, kun hallitus leikkaa luonnonsuojelun rahoituksesta dramaattiset 40 prosenttia ja poistaa kosteikkoviljelyn tuen. Samalla hallitus poistaa tärkeimmät toimet kasvattaa hiilinieluja. On selvää, että hakkuista on vähennettävä merkittävästi, ja valtiolla on tästä erityinen vastuu omilla maillaan. Metsähallituksen tulostavoitteita ja hakkuumääriä on laskettava. Hallituksen pitää myös lisätä Metso- ja Helmi-ohjelmien rahoitusta, jotta maa-alueita saadaan suojaan hakkuilta. Hallituksen olisi hyvä ymmärtää, että vapaaehtoisella suojelulla ei päästä tavoitteisiin — varsinkaan, kun hallitus samaan aikaan leikkaa vapaaehtoisen suojelun rahoitusta. Ja sama koskee itse asiassa näitä kuntien ilmastosuunnitelmia. Ministeriltä jäi mainitsematta, että samalla siitä myös häviää rahoitus, ja tähän on aika poukkoilevaa päätöksentekoa myös kuntien näkökulmasta.

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

Arvoisa puhemies! Tuoreena maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenenä kysyisin, tai olisin kysynyt, ympäristöministeriltä kantaa siihen, miten saamme maanviljelijät mukaan ilmastotalkoisiin ja miten hallitus aikoo heitä tässä siirtymässä tukea. Maanviljelijöiden oltavat ovat taloudellisesti vaihtelevat ja olosuhteiltaan armottomat ilmastonmuutoksen vaikuttaessa myös Suomessa. Tämä nähtiin tänä kesänä, kun erittäin kuiva kesäkuu ja sen jälkeen erittäin sateinen heinäkuu sotkivat monien maanviljelijöiden suunnitelmia satojen suhteen. Elämme keskellä ilmastokriisiä, mikä tarkoittaa, että maanviljelyn on oltava ilmastokestävää mutta myös sopeuduttava yhä karumpiin olosuhteisiin myös Suomessa. Ja tämä on asia, joka hallituksen pitäisi huomioida erittäin tarkasti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

17.58 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Kuinka kuuma pitää tulla, että olemme valmiita tekemään riittävät toimet ilmastokriisin estämiseksi, ja ennen kaikkea ne toimet, jotka meillä olisi jo nyt mahdollisuus ottaa heti käyttöön, jos vain hallituksessa olisi poliittista tahtoa?

Uusimman ilmastoarvioinnin keskeisin huomio on, että lisätoimia tarvitaan. Kriittinen ongelma on hiilinielun turvaaminen. Nielun romahduksen edellyttämiä toimia metsissä ja maanviljelyksessä ei ole tehty. Kyse ei ole siitä, ettemme tietäisi, millä keinoilla voimme vahvistaa nielua. Hallitus ei kuitenkaan ole osoittanut halua ottaa näitä tehokkaita keinoja käyttöön. Päinvastoin hakkuiden kasvuun varaudutaan, luonnonsuojeluun tehdään rajut leikkaukset ja ilmastotyöltä viedään tärkeitä tukia pois.

Ilmastokriisi on edelleen politiikan tärkeimpiä ja akuuteimpia kysymyksiä, jonka pitäisi määrittää kaikkea, mitä teemme. Ekologinen kriisi ja planetaariset rajat on otettava niin vakavasti, että tarvittavat lisätoimet löytyvät, muuten ei olla tosissaan.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että viime vuonna kokonaispäästöt ilman maankäyttösektoria laskivat hieman. Päästövähennystahti ei kuitenkaan ole linjassa vuoden 2035 hiili-neutraalisuustavoitteen kanssa. Meidän oman ilmastolakimme mukaisen tavoitteen saavuttaminen edellyttää lisätoimia monilla sektoreilla, erityisesti maankäyttösektorilla.

Hyvä uutinen on myös se, että maankäyttö näyttää palautuneen nieluksi, tosin pieneksi sellaiseksi. Se, että sektori palautui edellisvuoden nettopäästöstä nettonieluksi, johtui edellisvuotta pienemmistä hakkuumääristä. Arvio on, että ilman merkittäviä lisätoimia maankäyttösektorilla on todennäköistä, ettei Suomi saavuta EU-velvoitteita ilman päästöyksi-
köiden ostoja muista jäsenmaista, kuten täällä on kuultu.

No, me vasemmistossa haluamme, että näistä vaikuttavista lisätoimista päätetään pikaisesti.

Nettonielut pelastetaan hakkuita vähentämällä. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi hinnoittelemalla hiili myös metsäsektorilla. Hakkuita on vähennettävä, mutta tästä voi olla myös taloudellista hyötyä metsänomistajille. Valtion omilla mailla on vähennettävä hakkuita Metsähallituksen hakkuumääriä suoraan laskemalla.

Maankäytön muutosmaksu, jota on selvitetty ja valmisteltu riittämiin, on otettava käyttöön viivyttämättä yhtä lailla maaseudulla kuin urbaaneilla alueilla. Hiilinielun vähentämisellä pitää olla hinta, joka kannustaa minimoimaan sitä.

Suojelurahoituksen leikkaukset pitää perua ja lisätä rahaa Metso- ja Helmi-ohjelmiin. Näin saadaan maa-alaa kokonaan suojaan hakkuiden piiristä.

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

Kosteikkoviljelyn rahoitus pitää palauttaa ja lisätä sitä. Soiden vedenpinnan nosto suojelee maaperän nielua.

Talousmetsien luonnonhoidon tukia on nostettava. Avohakkuumetsätaloutta ei voi tukea entiseen malliin, vaan valtion asia on tukea kestävä metsätaloutta.

Myöskään liikenteen osalta päästövähennystavoite ei ole saavutettavissa nykyisillä toiminnoilla, eikä varsinkaan jakeluvelvoitteen alentamisen ja sähköautoilun infratukien leikkauksen jälkeen ilman muita toimia. Liikenteen osalta hallitus aikoo siis tukea fossiililiikennettä ja vaikeuttaa vähäpäästöisen liikkumisen edellytyksiä, kun jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen tukea vähennetään. Kysynkin hallitukselta: miten aiotte varmistaa, että liikenteen ilmastotavoitteet toteutuvat?

Pyöräilyn ja kävelyn infran rahoituksen osuutta on nostettava liikenteen rahoituksessa kohti YK:n suosittelemaa 20:tä prosenttia. Kevyen liikenteen sekä raide- ja linja-autoliikenteen houkuttelevuus pitää turvata budjettipäätöksissä. Joukkoliikenteen valtionavustuksia on nostettava.

No, maatalouden päästöt eivät ole edelleenkaan laskeneet. Mitä lisätoimia hallitus aikoo säätää, ja millä aikataululla? Maataloudella on oma päästövähennystavoite, miinus 29 prosenttia vuoteen 2035 mennessä. Kysyn: miksi maa- ja metsätalousministeri ei toimi tämän asian suhteen?

Arvoisa puhemies! Vaikuttaa siltä, että ilmastokriisi ei ole Orpon hallituksen agendalla aidosti prioriteettina, varsinkaan kun on kyse lisäpäätöksistä, joiden kaikki tietävät auttavan mutta joita ei haluta tehdä, koska hallituksen taustatahot eivät pitäisi niistä. Orpon hallitus tuntuu ajattelevan, että voidaan vain lisätä ja helpottaa vihreää teollisuutta. Se ei hahmota, että haitallista toimintaa pitää samalla rajoittaa ja poistaa.

Politiikassa tuntuu muutenkin olevan mahdotonta sanoa, että haitallista toimintaa pitää pystyä myös rajoittamaan yhteisen edun nimissä. Tämä on mielestäni poliittisen järjestelmän epäonnistuminen. Näin ei pitäisi olla, vaan meidän pitäisi muistaa iso kuva. Tämän vuoden kesä oli koko maapallon mittaushistorian kuumin. Kuumeneminen tappaa ihmisiä ja muita lajeja. Se vie tulevaisuuden nuorilta. Ilmastokriisi ei typisty päästötonneiksi tai keskilämpötiloiksi. Se vaikuttaa kaikkiin politiikan osa-alueisiin, vaikuttaa ihmisten tulevaisuudenuskoon ja yhteisöjen mahdollisuuksiin parantaa ihmisten ja muiden lajien elinololoja. Siksi sen pitää määrittää kaikkea, mitä me teemme, ja ilmastotyön pitää olla mukana jokaisessa päätöksessä. Nyt tärkeintä on, että lisätoimet löytyvät.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Elo.

18.04 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Tänäkin kesänä olemme joutuneet todistamaan uusia kuumuusennätyksiä, kuivuutta, rajuja metsäpaloja sekä poikkeuksellisia tulvia myös Euroopassa, ja vaikutukset näkyvät jo myös Suomessa.

Kuten debatissa totesin, yksi viime hallituksen kauaskantoisimpia päätöksiä oli se, että tehtiin ilmastolain päivitys ja konkreettiset päästövähennystavoitteet kirjattiin lakiin. Ilmastolaki velvoittaa kaikkia hallituksia pitkäjänteiseen ja vaikuttavaan ilmastopolitiikkaan. Ja vuosittain annettava ilmastovuosikertomus on tärkeä väline sen seuraamiseen, olemmeko lain edellyttämällä polulla kohti hiilineutraaliutta vuonna 2035 ja hiilinegatiivisuutta pian sen jälkeen.

Tämä nyt käsitellyssä oleva ilmastovuosikertomus osoittaa, että lisätoimia tarvitaan. Päästövähennystoimien ohella aivan olennainen kysymys on, miten saamme maankäyttö-

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

sektorin romahtaneet nielut kasvuun. Hallitus on valinnut keskittymisen piipunpäihin ja teknisiin nieluihin. Hiilen talteenotto on tärkeää tulevaisuuden teknologiaa, johon kannattaakin satsata, mutta yksin se ei riitä.

On selvää, että hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi tarvitsemme maaperän ja metsien hiilinielujen kasvattamista. Luonnonvarakeskus Luken selvityksen mukaan metsäkadon estäminen on yksi tehokkaimmista keinoista pienentää maankäytön ilmastovaikutusta. Hakkuiden vähentäminen on nopea tapa vahvistaa nieluja. Metsänomistajille on tarjottava kannusteita hiilinielun kasvattamiseen ja ylläpitoon. On paljon järkevämpää maksaa suomalaisille metsänomistajille hiilinieluista kuin ostaa nieluyksikköjä EU-mailta. Myös maankäytön muutosmaksu on otettava viipymättä käyttöön.

Arvoisa puhemies! Ensisijaista ilmastokriisin ratkaisussa on päästöjen vähentäminen kaikilla sektoreilla. Päästökauppa on osoittautunut tehokkaaksi keinoksi päästöjen vähentämisessä. Taakanjakosektorilla eteneminen sen sijaan on ollut hitaampaa. Tarvittavien päästövähennysten sijaan hallitus on tekemässä päätöksillään liikenteen päästöjen vähentämisestä entistäkin vaikeampaa, ellei mahdotonta. Lievennykset jakeluvetoitteeseen sekä fossiilisten tuontipolttoaineiden kulutuksen tukeminen verovaroin ovat askelia väärään suuntaan. Haitallisia toimia ovat myös joukkoliikenteen arvonlisäveron nosto, yli 13 miljoonan euron leikkaukset joukkoliikenteen ilmastotoimiin sekä leikkaaminen kävelyn ja pyöräilyn edistämisestä. Hallituksen politiikka johtaa joukkoliikennelippujen hinnan korotuksiin, mikä pahentaa joukkoliikenteen koronan jälkeistä ahdinkoa eikä tue kaupunkien ja kuntien tavoitteita kestävien kulkumuotojen edistämiseen.

Arvoisa puhemies! Muutama sana maataloudesta. Se ei ole ainoastaan kasvihuonekaasujen päästöjen lähde, vaan metsien ohella sektori, joka pystyy myös sitomaan hiiltä maaperään. Hallituksen on pidettävä kiinni viime kaudella päätetystä maataloussektorin 29 prosentin päästövähennystavoitteesta. Myös maatalous ansaitsee linjakkaan ja johdonmukaisen ilmastopolitiikan. Keinoja päästövähennyksiin ja hiilensidontaan on, ja monet viljelijät niitä jo toteuttavatkin. Tähän hallituksen on tarjottava konkreettiset välineet ja tuki. Maatalouden kestävyysmurros on pitkällä tähtäimellä myös viljelijöiden etu.

Arvoisa puhemies! Kulutusperäisistä päästöistä yli 80 prosenttia aiheutuu kotitalouksien kulutuksesta. Jotta kotitalouksien päästöt saadaan alenemaan, vähäpäästöiset valinnat on tehtävä edullisiksi ja saavutettaviksi. Noin puolet suomalaisten kotitalouksien kulutuksen ilmastopäästöistä kohdentuu ulkomaille. Siksi ilmastopolitiikalla on tähdättävä päästöjen vähentämiseen globaalilla tasolla. EU:lla on tässä keskeinen rooli, ja Suomen tuleekin olla tukemassa EU:n kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa.

Ilmastokriisin juurisyy on luonnonvarojen ylikulutus. Maapallon ekologiset rajat ovat tulleet jo vastaan. Siksi meidän on tavoiteltava luonnonvarojen kulutuksen merkittävää vähentämistä. Viime hallituskaudella asetettiin ensimmäistä kertaa konkreettinen tavoite luonnonvarojen kulutuksen vähentämiseksi — tästä on pidettävä kiinni. Yksi keskeinen ratkaisu tähän on vihreä verouudistus, jossa verotuksen painopistettä siirretään työn ja yrittämisen verottamisesta ympäristöhaittojen ja luonnonvarojen kulutuksen verottamiseen. Tähän vihreät tulee tarjoamaan ratkaisuja omassa vaihtoehtobudjetissaan.

Arvoisa puhemies! Meillä on vastuu siitä, että hoidamme osuutemme niin omien kuin EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Tämä on Suomelle myös suuri taloudellinen mahdollisuus, mutta ennen kaikkea meidän on tehtävä osuutemme, koska olemme sen velkaa tuleville sukupolville.

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Kvarnström.

18.09 Johan Kvarnström sd: Ärade talman, arvoisa puhemies! Tämän ilmastovuosikertomuksen tarkastelun yhteydessä tulee muistaa se, että tämän vuoden kesä oli maailmanlaajuisesti mittaushistorian kuumin ja että tästä vuodesta näyttää tulevan ennätyslämmin. Samalla fossiilisten polttoaineiden kansainvälinen kysyntä on kestäättömällä ennätystasolla ja ilmastomuutoksen seuraukset ovat vuosi vuodelta vakavampia, haitallisempia ja vaikeammin ennakoitavissa kaikissa maanosissa — niin myös Euroopassa, myös meillä Pohjoismaissa.

Ilmastovuosikertomus, jota on kehitetty ansiokkaasti ja josta on tullut entistä monipuolisempi ja selkeämpi, antaa kattavan kuvan Suomen tilanteesta ja siitä, miten hyvin tai huonosti olemme saavuttamassa ilmastotavoitteemme. Päästömmme ovat vähentyneet reippaasti, mutta koska hiilinielu on heikentynyt, nettopäästömmme ovat vihreästä siirtymästä huolimatta edelleen suurin piirtein samalla tasolla kuin 30 vuotta sitten, ja se ei riitä.

Arvoisa puhemies! Maankäyttösektori tasapainoilee sen välillä, onko se hiilinielu vai päästölähde, mikä ei ole kestävä, kun ilmastotavoitteemme perustuvat hiilinieluun. Ja se, että hiilinielun olemassaolo riippuu muun muassa markkinoista ja hakkuumääristä, ei ole kestävä. Kertomuksen mukaan lisätoimia tarvitaan sekä maankäyttösektorilla että muilla sektoreilla, ja kysymys kuuluu, mihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy ja ovatko ne riittäviä.

Tärkeä kysymys on myös se, onko hallitus valmis laatimaan maankäyttösektorille uuden ilmastosuunnitelman jo tämän hallituskauden aikana. Vaikka ilmastolain mukaan riittää, että ilmastosuunnitelma maankäyttösektorille laaditaan vasta ensi kaudella, hiilinielun pienenemisen takia olisi tärkeää, että suunnitelma uudistettaisiin ripeästi.

Ärade talman! Det finns de som säger att det inte spelar någon roll vad Finland gör då vår andel av de globala utsläppen är så liten. Men det har faktiskt betydelse också vad små stater gör. Länder med under två procent av de globala utsläppen står sammanlagt för cirka 40 procent av världens utsläpp. Om denna grupp, som Finland alltså tillhör, inte vidtar nödvändiga åtgärder blir det omöjligt att bromsa klimatförändringarna i nödvändig utsträckning.

Förra veckan i samband med regeringens meddelande om arbetet mot rasism lyfte ledamot Harkimo upp den gyllene regeln: ”Allt vad ni vill att människorna ska göra för er, det ska ni också göra för dem.” Det här kan appliceras också på världens länders förhållnings sätt till klimatförändringarna. Vill vi att andra länder ska bli hållbara och bidra till att bromsa klimatförändringen genom att bromsa sina nettoutsläpp, då måste vi också själva göra det enligt bästa förmåga. Det är vår skyldighet, en nödvändighet och en möjlighet.

Arvoisa puhemies! Viime syksynä hyväksyimme täällä eduskunnassa ilmastolain täydennyksen. Uutta oli se, että kunnilla on oltava päivitetty ilmastosuunnitelmat joko yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa. Tässä ilmastovuosikertomuksessa todetaan, että kunnat ovat avainasemassa hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa, sillä ne voivat aktiivisesti vaikuttaa sekä omiin että alueensa toimijoiden kasvihuonekaasupäästöihin, mutta hallitusohjelman viesti on toisenlainen. Siinä lukee, että kunnille asetettu velvoite laatia ilmastosuunnitelmat perutaan lakimuutoksella. Kysynkin: millä perusteilla tämä velvoite perutaan, kun kunnat ovat avainasemassa?

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

Ärade talman! En viktig sak i berättelsen är konstaterandet att regleringsfältet för frivilliga klimatgärningar fortfarande är halvfärdigt. Detta arbete är viktigt att fullfölja. Vidare står det i berättelsen bland annat att byggandet av tankstationer för biogas inte kunde stödjas i fjol ”eftersom kommissionen inte anmälde Finlands program för infrastrukturstöd för gasens del i tillräckligt god tid”. Det är olyckligt då biogas är ett ekonomiskt mer reellt alternativ än elbil för många bilister som vill köra med utsläppssnålare fordon. Det är viktigt att stödja utbyggnaden av tankstationer för biogas och konvertering av bilar, och jag hoppas och tror att regeringen vill främja detta och att det finns möjlighet till samarbete över partigränser. På motsvarande sätt är det viktigt att fortsätta stödja utfasningen av oljeuppvärmning. Det är bra att detta nämns i regeringsprogrammet med två konkreta åtgärder. I helhet anser jag ändå att regeringsprogrammet inte beaktar de behov som tas upp i den här viktiga berättelsen, i varje fall inte i tillräcklig utsträckning. — Kiitos, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten seuraavaksi edustaja Hopsu.

18.14 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Ilmastovuosikertomuksen viesti on selvä. Tarvitsemme kipeästi uusia toimenpiteitä, jotta Suomi voi saavuttaa ilmastolain mukaiset tavoitteet hiilineutraalisuudesta. Päästövähennystavoitteet laahaavat usealla sektorilla, ja hiilinielut ovat romahtaneet.

Hallitusohjelmassa ilmastoraportin huoliin ei kuitenkaan vastata. Vaikka hallitus hallitusohjelmassa sitoutuu Suomen ilmastotavoitteisiin, itse toimenpiteet jättävät paljon parantamisen varaa.

Erityisen huolestuttava tilanne on hiilinielujen kannalta. Ilmastoraportissa todetaan, että Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi hiilinieluja tarvitaan vuonna 2035 noin 21 megatonnin edestä, jos aiempiin päästövähennystavoitteisiin päästään. Vuonna 2022 hiilinielujen taso oli kuitenkin lähellä nollaa. Kysynkin: mitä hallitus aikoo tehdä hiilinielujen kasvattamiseksi? Hallitusohjelmassa ei riittäviä toimenpiteitä osoiteta.

Metsien hiilinielujen sijaan hallitusohjelmassa asetetaan suuri painoarvo hiilidioksidipäästöjen tekniselle talteenotolle ja varastoinnille. Tekniset nielut ovat hyvä asia. Myös ilmastovuosikertomuksessa todetaan, että ilman niitä vuoden 2035 hiilineutraalisuustavoitetta ei voida saavuttaa. Tutkijat ovat kuitenkin korostaneet, että teknisillä nieluilla ei voida korvata metsien hiilinieluja ja aitoja päästövähennyksiä. Teknisiä nieluja tarvitaan osana toimintavalikoimaa, ei korvaamaan muita toimia. Liiallinen luotto hiilidioksidin teknisen talteenoton suhteen ei ole kunnianhimoista vaan liian epärealistista ilmastopolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Ilmastoraportissa todetaan, että uusien hiilinielujen lisäksi etenkin taakanjakosektorilla tarvitaan lisää toimenpiteitä ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Esimerkiksi liikenteen päästöjen suhteen hallitus antaa kuitenkin täysin päinvastaisen signaalin. Hallitus on alentamassa polttoaineiden valmisteveroa sekä bensiinille että dieselille sekä alentamassa polttoaineveron hiilidioksidikomponenttia. Polttoaineen verotuksen alentaminen ei ole ainoastaan päästövähennysten kannalta täysin väärä signaali, vaan se on myös taloudellisesti typerää. Polttoaineveron alennus kohdistuu selvitysten mukaan enemmän suurituloisille samalla, kun se tekee ilmastotavoitteiden saavuttamisesta yhä haastavampaa. Esimerkiksi VATT on esittänyt veron säilyttämistä ja kompensaaion toteuttamista: könttäsümä palautuksena. Suomen Yrittäjät on taas nostanut parempana vaihtoehtona

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

tavoitteen verotuksen painopisteen siirtämisestä työn ja yrittämisen verotuksesta kohti kulutuksen ja haittojen verotusta, ja vihreät kyllä näkevät saman linjan.

Hallitus ei myöskään osoita riittävää tukea kuntien tärkeälle ilmastotyölle. Ilmastovuosisikertomuksen mukaan kunnat ovat päästövähennysten saavuttamisessa avainasemassa. Hallitusohjelmassa muun muassa esitetään 13,3 miljoonan euron leikkausta joukkoliikenteen ilmastotoimenpiteisiin samalla, kun kuntien velvoite ja rahoitus tehdä ilmastosuunnitelmaa lakkautetaan. Vihreä siirtymä tarjoaisi kunnille ja elinkeinoelämälle suuria mahdollisuuksia. Nyt hallituksen viesti on valitettavasti päinvastainen.

Arvoisa puhemies! Ilmastokriisi on jo täällä. Viime viikkojen aikana ennätyselliset tulvat ovat vaatineet ihmishenkiä niin Kreikassa, Brasiliassa kuin Libyassa. Myöskään Suomi ei voi piiloutua ilmastomuutoksen vaikutuksilta. Suomen on kannettava roolinsa niin ilmastomuutoksen hillitsemisessä kuin siinä, että tuemme ilmastomuutokseen sopeutumisessa niitä maita, joihin ilmastomuutoksen seuraukset osuvat kaikkein eniten. Ilmastovuosisikertomuksessa todetaankin, että Suomen kansainvälinen ilmastorahoitus vuonna 21 oli 175 miljoonaa euroa. Nyt hallitus uhkaa kuitenkin tehdä merkittäviä leikkauksia kehitysyhteistyöhön. Kysynkin: miten hallitus varmistaa, että kansainvälinen ilmastorahoitus jatkuu tulevaisuudessa riittävällä tasolla? Toivon myös, että kansainvälistä ilmastorahotusta ja sen kohdentumista seurattaisiin systemaattisesti osana ilmastovuosisikertomusta ja ilmastopolitiikan kokonaisuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Gebhard.

18.19 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Ympäristökriisien rajut jäljet näkyvät maapallolla muun muassa lisääntyvänä eriarvoisuutena, ekosysteemien tuhoutumisena, pandemiaina ja sään ääri-ilmiöinä. Olemme käyttäneet planeettaamme niin kovin ottein, että sitä ei pelasteta enää peukaloiden pyörittelyllä eikä siirtämällä ympäristöä koskevia päätöksiä romukoppaan tai hamaan tulevaisuuteen. Jos ilmastotoimissa vitkastellaan, niiden hintalappu kasvaa. On selvää, että lisätoimia oman tavoitteemme saavuttamiseksi tarvitaan ja tahtia täytyy kiristää varsinkin maankäyttösektorin ja liikenteen osalta. Hinta siitä, että tavoitteisiin ei päästä, on taloudellisestikin kova.

Hallituksen ilmastopolitiikka on kauniita sanoja mutta hyvin vähän tekoja. Hallitusohjelmassa ei esimerkiksi tunnisteta liikenteen merkitystä ilmastopolitiikassa, eikä liikenteen päästövähennysvelvoitteisiin selvästi edes yritetä päästä. Sen sijaan hallitus haluaa veroratkaisuun tukea polttomootoriautojen käyttäjiä ja siten suunnata fossiilisten polttoaineiden käyttöön suuria summia veronmaksajien rahaa. Tämä tulee lisäämään liikenteen päästöjä. On myös epäoikeudenmukaista, että samalla joukkoliikenteen arvonlisäveroa ollaan nostamassa.

Lisäksi Orpon hallitus aikoo ensi töikseen pyyhkiä lattiaa uudistetulla ilmastolailla, kun laista poistetaan kunnilta velvoite tehdä ilmastosuunnitelmat. Mielestäni ilmastopolitiikka ei ole oikea paikka norminpurulle.

Hallitusohjelmasta ei myöskään löydy viime kaudella sovittua maatalouden 29 prosentin päästövähennystavoitetta.

Jos vastuuministeri Mykkänen olisi täällä paikalla, häneltä haluaisin kysyä vielä kerran: Onko todella hallituksen linja, että nykyinen ilmastolaki on täysin turha, kuten toisen päähallituspuolueen riveistä on tänäänkin esitetty? Entä mikä on hallituksen päätöksentekokyky ilmastopolitiikassa, kun ristiriita myös hallituspuolueiden edustajien välillä on iso?

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

Ilmastomuutoksen torjuminen vaatii kunnianhimoa, mutta tällä hetkellä hallituksen ilmastopolitiikkaa on kiusallista seurata.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Perholehto.

18.22 Pinja Perholehto sd: Arvoisa rouva puhemies! Muotitrendit kyllä tulevat ja menevät, mutta yksi asia, jonka ei pitäisi tehdä paluuta ysäriin, on ilmastopolitiikka. Riittämättömät päästövähennykset tai kestävästi elämisen politiikka ei ole muodikasta. Ilmastovuosikertomus kertoo kuitenkin karua kieltä siitä, että Suomen nettopäästöt ovat oikeastaan vuoden 1990 tasolla.

Arvoisa puhemies! Suomi on sitoutunut täyttämään EU:n ilmastopolitiikan mukaiset velvoitteet, joiden ytimessä on se, että päästöt eivät ylitä kykyä sitoa hiilidioksidia esimerkiksi metsiin. Siihen on vielä reilusti matkaa. On siksi valitettavaa, että hallitus on kyllä kertonut selvästi, mitä se ei tee ilmaston hyväksi. Se nimittäin lakkauttaa vapaaehtoisen metsittämisen tuen, viivyttää maankäyttösektorin muutosmaksun käyttöönottoa sekä esimerkiksi poistaa kunnilta kannusteet laatia ilmastosuunnitelmia.

Tämän ilmastokertomuksen ja muun tiedon valossa olisi kuitenkin olennaisempaa, että hallitus myös kertoo, mitä se aikoo todella tehdä ilmaston hyväksi. Kauniit hallitusohjelmakirjaukset ja esimerkiksi teknologian hyödyntäminen eivät riitä. Tarvitaan konkreettisia toimia kaikilla sektoreilla ja myös riittävä rahoitus niiden toteuttamiseksi. Muuten sanat jäävät lepäämään paperille samalla tavalla kuin hallitus pelaa upporeikasta ja rutiköyhää luottaen oikeastaan vain siihen, että EU-tasolta helittiäisi helpompia velvoitteita.

Arvoisa puhemies! En voikaan kuin ihmetellä, mitä tapahtui riittävien päästövähennystoimien tekemiselle ja sille, että vielä kevään vaalitenteissa pääministeri Orpo sanoi, että ”on aivan pätkäpöytä ajatus ostaa päästöyksiköitä muualta maailmalta”. Juuri nyt on kuitenkin niin, että vastuuministeri Mykkäsenkin useampaan otteeseen eri yhteyksissä esiin nostamat EU-tason neuvottelut velvoitteista lipsumisesta eivät todennäköisesti tuota tulosta ja seuraukset ovat paitsi luonnon kannalta peruuttamattomia myös taloudellisesti valtavaan kalliita. Kun miljardilasku nieluyksiköiden ostosta lopulta lankeaa, odottaa moni meistä kuumeisesti, mistä ja keneltä leikataan lisää. Kyllä me sen tässä salissa tiedämme, että yhteiskunnan heikoimmassa asemassa olevilta ollaan leikkaamassa jo nyt, mutta otetaanko silloin näiltä samoilta ihmisiltä vielä lisää?

Arvoisa puhemies! SDP ei kannata ilmastovelvoitteista tinkimistä, eikä muidenkaan tulevaisuuteen katsovien puolueiden tulisi tehdä niin. Hallituksella on kuitenkin onneksi mahdollisuus kääntää suunta heti jo syksyn budjettikäsittelyssä. Te voitte kohdentaa tarvittavia varoja ilmasto- ja ympäristötoimiin sekä ryhtyä työhön esimerkiksi maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman päivittämiseksi.

Toivon vilpittömästi, että hallitus ottaa vastuunsa vakavasti. Nielujen vahvistamisen ja päästöjen suunnitelmallisen vähentämisen tarve on nimittäin tämän ilmastovuosikertomuksen painavin viesti, ja sen viestin toteuttaminen on oikeastaan asia, jonka me olemme velkaa tuleville sukupolville.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi Räsänen, Joona.

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

18.26 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Nyt olemme keskustelemassa seuraavan vuosikymmenen tärkeimmästä tehtävästä — eli siitä, millä tavalla saavutamme ne itsellemme asettamamme tavoitteet, jotta Suomi on todella hiilineutraali hyvinvointiyhteiskunta vuonna 35.

Illan ehkä merkittävin ja positiivisin uutinen oli se, kun vastuuministeri totesi, että Orponkin hallitus sitoutuu tähän tavoitteeseen siitä, että Suomi olisi hiilineutraali vuonna 2035. Sen takia tämä on merkittävää, että olemme tässäkin keskustelussa kuulleet jo useamman kerran toisesta päähallituspuolueesta puheenvuoroja, joissa on vaadittu nykyisen ilmastolain hävittämistä ja auki repimistä ja joissa on aika lailla yliolkaisesti suhtauduttu niihin tavoitteisiin, joita olemme itsellemme asettaneet. Ja niin kuin ministeri tuolta aitiosta totesi, niin ehkä tässä täytyy sitten todeta, että näyttää olevan joillekin hallituspuolueissa vaan vaikea todeta se, että tavoitteet ovat todella aivan samat kuin ne ovat olleet myös edellisellä kaudella, ja hyvä niin.

Mutta, arvoisa puhemies, niissä toimissa, joilla pyrimme pääsemään hiilineutraaliksi vuoteen 2035 mennessä, kaksi asiaa nousee ylitse muiden. Toinen liittyy näihin nieluhiin, ja niistä täällä onkin puhuttu aktiivisesti. Toinen kokonaisuus — ja väitän, että vieläkin vaikeampi kokonaisuus — liittyy tänne taakanjakosektorille ja liikenteeseen. Ja tosiasiahan on, että jos haluaisimme liikenteen päästöt puolittaa, niin kuin olemme tavoitteeksi asettaneet, niin se vaatii nimenomaisesti fossiilisten polttoaineiden kulutuksen puolittamista. Tässä meillä riittää kyllä tekemistä, ja tähän tavoitteeseen vastaa huonosti se hallituksen toimi, jolla lähdetään itse asiassa nimenomaan nyt helpottamaan fossiilisten polttoaineiden ostamista ja keventämään polttoaineveroa sillä 156 miljoonalla.

Jos haluttaisiin tukea nimenomaan pieni- ja keskituloisia työn perässä liikkujia, niin olisi ilmastokin kannalta ja myös valtiontalouden näkökulmasta paljon järkevämpää tehdä tämä tuki työmatkavähennyksen kautta, jossa itse asiassa hallitus on nostamassa omavastuun alarajaa eikä toisaalta pidä voimassa korotettua työmatkavähennystä, joka on tänä vuonna ollut.

Eli, summa summarum, liikenteen puolella hallitus tekee veronmaksajille kallista ja ilmastolle haitallista politiikkaa. Parempiakin vaihtoehtoja olisi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Furuholm.

18.29 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Tämä vuoden 2023 ilmastokertomus on monella tapaa hyvin painava ja tärkeä paperi. Halusimme tai emme, ilmaston eteen tehtävä työ on välttämätöntä, ja kuten tästä paperista ilmenee, koskee tuo työ politiikan eri sektoreita.

Liikennesektori on hyvin oleellinen tekijä, kun pyrimme päästöjen vähentämiseen, mutta se on ollut ja tulee olemaan myös hyvin haastava sektori. Maantieteemme, elinkeinoelämän edellytykset ja sosioekonomiset seikat pitävät huolen siitä, että yksinkertaisia, kaikille sopivia vastauksia on vaikea löytää. Painotan, että liikkuminen on perusoikeus, jonka vaaliminen ja moniulotteisuuden ymmärtäminen on tämän salin tärkeä tehtävä, myös ilmastokysymysten keskellä. On huomioitavaa se, että 70 prosenttia suomalaisista on pakautunut 5 prosentille Suomen pinta-alasta, ja tämä kehitys tulee jatkumaan. Valtion on tämä kehitys huomioitava myös liikennepolitiikassa ja sen tietyissä osa-alueissa. Samalla se kiteytyy vahvasti ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Toisin sanoen valtion roolia on

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

kasvatettava niin joukkoliikenteen kuin aktiivisten kulkumuotojen osalta. Isoissa ja keski-suurissa kaupungeissa potentiaali on tietysti isoin, kun asumistiheys tukee joukkoliikenteen käyttöä ja välimatkat kävelyä ja pyöräilyä. Siksi pitäisin erityisen tärkeänä sitä, että valtio löytää tapoja luoda kannusteita kunnille joukkoliikenteen ja aktiivisten eli kestävien kulkumuotojen kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Yritän nyt puhua rakentavasti, koska asia koskettaa meitä kaikkia ja yhdessä meidän on nämäkin haasteet ratkottava. Mutta nostan kolme hallitusohjelman toimenpidettä, joita pidän haastavana liikenteen ja ilmastotavoitteiden näkökulmasta.

Ilmastoperusteisen joukkoliikennetuen poistaminen ja arvonnäkökulman nostaminen tulevat olemaan haaste kunnille järjestää joukkoliikennettä ekologisesti ja edullisesti. Tuen poistaminen ja arvonnäkökulman nosto siirtyvät lipun hintaan. Tämä on väärä suunta ja kannuste.

Toinen tärkeä kannustin, jonka kuntapoliittikkonakin olen huomannut, on kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelma. Sen avulla kunnat rakentavat juuri niitä koulumatkoja ja työmatkoja mahdollistavia turvallisia pyörä- ja kävelyteitä, jotka tukevat hallitusohjelman kirjauksia. Tulevaisuudessa monella kunnalla ei näihin hankkeisiin ole rahaa. Tämä leikkaus kiteytyy suoraan myös keskusteluun liikkumattomuudesta ja sen vähentämisestä.

Arvoisa puhemies! Kuten alussa sanoin, Suomi on suuri maa. On siis paljon paikkoja, joissa pyöräily, kävely tai joukkoliikenne eivät ole ratkaisu. Näissä paikoissa tarvitaan autoa. Ja kuten tiedetään, bensa on kallista, ja sen hinnan kompensoiminen esimerkiksi verotuksella on kallista ja erityisen epäekologista, vaikka mitä olisi luvattu. Sähköautot tulevat, mutta ovat edelleen kaukana monen arjesta. Saatavuus ja hinta ovat ongelmallisia ja latausinfra puutteellista. Meillä on siis työtä näiden kysymysten kanssa. Samalla on syytä pohtia myös muiden vaihtoehtoisten polttoaineiden mahdollisuuksia.

Lopuksi nostan vielä maakuntalennot. Ilmastotavoitteiden näkökulmasta ei ole kestävästi tukea lentoja sadalla eurolla per matkustaja pitkässä juoksussa, vaan katse on siirrettävä raiteisiin ja niiden luotettavuuteen, nopeuteen ja määrään.

Arvoisa puhemies! Kuten tässä keskustelun aikana kävi ilmi, niin oppositio ojentaa auttavan kätensä hallituksen suuntaan, kun on kysymys ilmastotoimista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen.

18.33 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa tehdään päätöksiä, joilla me halutaan varmistaa varsinkin tulevien sukupolvien mahdollisuus hyvään elämään, ja silloin kun me puhutaan ilmastotoimista, me ollaan aivan asian ytimessä. Luulen, että kenellekään ei tarvitse perustella sitä, miksi ilmastotoimia tarvitaan. Se, että tämä vuosi on mittaushistorian kuumin, on yksi konkreettinen osoitus siitä, miten ilmaston lämpeneminen on jo vaikuttanut, ja erilaiset sään ääri-ilmiöt, pitkät kuivuusjaksot, metsäpalot, tulvat ynnä muut, konkreettisesti vaikuttavat jo meihin täällä Suomessakin, ja esimerkiksi maatalouden ja metsätalouden toimintamahdollisuudet ovat koko aika heikentyneet. Sen lisäksi me tiedetään, että mitä pidemmälle me lykätään ilmastotoimia, sen kalliimmiksi ne tulevat, ja siksi on tietysti tärkeää, että me teemme määrätietoisesti ilmastotoimia myös jatkossa.

On äärimmäisen hyvä, että hallitus on yksiselitteisesti sitoutunut siihen tavoitteeseen, että me olemme ilmastoneutraali vuonna 2035. Kun tämä tavoite asetettiin viime hallituksen aloittaessa työn, se kyllä hyvin konkreettisesti osoitti, että silloin kun laitetaan joku ta-

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

voite, niin se tulee yhteiseksi tavoitteeksi. Se ei ole vain hallituksen asia eikä se ole vain valtion asia, vaan me saatoimme nähdä, miten eri toimijat teollisuudessa, yritykset, kunnat, järjestöt urheiluseuroista alkaen, eri tahot itse rupesivat miettimään, mitä he voivat tehdä tämän tavoitteen edistämiseksi. Se on tietysti meidän ilmastopolitiikan vahvuus.

Nyt kun meillä on käsissä tämä ilmastovuosikertomus, joka tarkastelee päästövähennyskehitystä, siinä me voidaan todeta, että todellakin päästöt ovat vähentyneet. Mutta se kertoo myös sen, että työtä on edelleen paljon jäljellä. Niin kuin tässä todetaan, tässä raportisahan tarkastellaan niitä päästövähennystoimia, mitä viime hallituksen aikana on tehty, ja miten ne käyrät jatkossa menevät alaspäin, me ei tiedetä, miten käy, koska valitettavasti nykyhallituksella ei ole oikein selkeästi ollut kertoa vielä niitä konkreettisia toimia, miten he aikovat varmistaa sitä, että päästöt vähenevät, etenkin tällä taakanjakosektorilla, joka on kansallisen politiikan alla.

Päästökauppasektorillahan päästöt tulevat vähentymään niin sanotusti itsestään, koska päästökauppa sitä ohjaa ja päästöoikeuksien korkea hinta kannustaa yrityksiä miettimään päästövähennyksiä. Mutta taakanjakosektorilla, johon siis kuuluu liikenne, maatalous, työkonet, rakennusten erillislämmitys, jätteiden käsittely, F-kaasut ja pienteollisuus, joka on päästökauppasektorin ulkopuolella, me tarvitaan nimenomaan näitä kansallisia toimia. Valitettavasti ministeri Mykkänen ei tuossa edellä päässyt vastauksessaan siihen saakka, että olisi vastannut kysymykseeni, mitä taakanjakosektorilla aiotaan tehdä. Se on oikeastaan se konkreettinen ja tärkeä tieto, jotta me voidaan varmistaa, että hallituksen ilmastopolitiikka jatkuu tulevaisuudessakin. Etenkin kysymys siitä, miten liikenteen päästöjä voidaan vähentää, on iso.

Edellä tuossa jo aikaisemmissakin puheenvuoroissa on nostettu sitä huolta, miten me siellä liikenteen puolella pystytään vähentämään edelleen päästöjä, kun hallitusohjelmassa kuitenkin tehdään toimia, jotka päinvastoin heikentävät sitä, että päästöjä vähennettäisiin. Jakeluvälvoitteesta ollaan perumassa sitä päätöstä, minkä viime hallitus teki. Tukia sähköautojen tai biokaasuautojen lataus- ja tankkausinfrale vähennetään. Joukkoliikenteen tukia vähennetään. Eri toimia, millä me ollaan haluttu monella eri tavalla viime hallituksen aikana varmistaa, että myös liikenteen päästöt vähenevät, ollaan nyt perumassa, ja nähtäväksi jää, miten päästövähennystavoite liikennesektorilla aiotaan saavuttaa. Etenkin kun me muistetaan, että se tavoite, missä liikenteen päästöt haluttiin puolittaa, ei ollut viime hallituksen vaan sitä edellisen Sipilän hallituksen asettama, ja itse asiassa nyt ne samat puolueet istuvat hallituksessa, mitkä silloin päättivät siitä tavoitteesta.

Tämä raportti on kehittynyt vuosi vuodelta, ja hyvä niin, koska se on ollut myös eduskunnan tahto. Alun perinhän ilmastovuosikertomuksessa tarkasteltiin ainoastaan taakanjakosektoria, ja nyt se on laajennettu koko meidän ilmastopolitiikkaa koskeväksi ja siinä on mukana päästökauppasektori, maankäyttösektori ja myös ilmastonmuutokseen sopeutuminen. Tämä on ollut eduskunnan tahto, jotta ihmiset saisivat kokonaiskuvan ja pystyisivät seuraamaan, miten ilmastopolitiikka toimii, koska ilmastotoimia tehdään niin monella eri sektorilla ja ne ovat myös eri ministeriöiden vastuulla. Sen takia tämä kokonaisuus tässä ilmastokertomuksessa pystyy meille kaikille kertomaan, missä mennään.

No, tämä kokonaisuus ehkä nyt sitten vähän johtaa myös siihen, että voidaan sitten korostaa esimerkiksi vain tätä hyvää kehitystä päästökauppasektorilla, joka käytännössä sitten tulee oikeastaan muualta kuin hallituksen kansallisista toimista. Jos mietin Orpon hallituksen ohjelmaa, niin itse senkin osalta kannan huolta siitä, että siinä on hirmu paljon luotettu sen varaan, että meidän teollisuus ja yritykset ja päästökauppasektorilla toimivat ta-

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

hot vähentävät päästöjään, niin kuin ne varmasti tulevat vähentämään, kun päästöoikeuden hinta nousee, mutta sitten unohdetaan, että meidän pitää pystyä myös kansallisesti tekemään päätöksiä nimenomaan täällä taakanjakosektorilla.

Me viime kaudella tehtiin paljon sellaisia toimia, millä me autettiin ja kannustettiin myös kotitalouksia vähentämään omia päästöjään ja irtautumaan fossiilisista polttoaineista, ja sitä kautta itse asiassa myös kotitalouksien kustannukset vähenivät, koska fossiilisten polttoaineiden hinnat ovat nousseet koko aika. Esimerkiksi tuki kotitalouksille öljystä ja maakaasulämmityksestä luopumiselle oli aivan supersuosittu. Sitä haki valtava määrä kotitalouksia, ja se jopa loppui kesken ja siihen piti laittaa lisääkin rahaa, koska kysyntä oli niin suuri. Nyt esimerkiksi tätä tukea tämä hallitus ei aio jatkaa, vaikka sillä oli myös iso merkitys siinä, että se toi töitä alueelle, koska tietysti tuki kattoi vain pienen osan kustannuksista, ja sen jälkeen se toi työtä alueelle, kun ne rahamäärät olivat moninkertaiset.

Sitten haluan vielä nostaa viimeiseksi, mitä moni muukin on nostanut tässä, kuntien roolin: Kunnat ovat todellakin avainasemassa ilmastotyössä, ja sen takia ilmastolakiin otettiin kuntien ilmastosuunnitelmat. Se toive tuli sieltä kuntakentältä itseltään. Pidän äärimmäisen valitettavana, että nyt tämä nykyinen hallitus on tätä muuttamassa, poistamassa tämän velvoitteen laista ja poistamassa myös kunnille rahoituksen suunnitelmien tekoon, joka on ollut tärkeä kannuste. [Puhemies koputtaa] Toivon todella, niin kuin joku edellinenkin puhuja tässä, että valiokuntakäsittelyssä tämä voitaisiin ainakin korjata. [Miko Bergbom: Kukaan ei kiellä kuntia tekemästä ilmastosuunnitelmia, jos ne kerran niin haluaa!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Marttila.

18.42 Helena Marttila sd: Arvoisa rouva puhemies! On hienoa, että ilmastovuosikertomuksessa on oma osionsa kiertotaloudelle. Kiertotalous on yksi tärkeä mutta ehkä huonoimmin hyödynnettyjä keinoja ilmastomuutoksen torjuntaan ja luontokadon pysäyttämiseen, ja tänäänkin tässä keskustelussa jäänyt ehkä vähän katveeseen. Kiertotalous on keino vähentää luonnonvarojen käyttöä ja ylikulutusta ja samanaikaisesti tuottaa taloudellista hyvinvointia maapallon kantokyvyn rajoista. Kuten tässä ilmastovuosikertomuksessa kerrotaan, peräti 83 prosenttia kuntien päästöistä aiheutuu kotitalouksien kulutuksesta. Meidän on aivan perustavanlaatuisesti muutettava tapaamme kuluttaa, jotta saavutamme päästötavoitteet.

Positiivista on Orpon hallitusohjelman linjaus, että Suomi nostaa jalostusastetta ja vähentää saastumista parantamalla materiaalien kierrätystä hyötykäyttöön. Hallitus sujuvoittaa ympäristöön liittyviä lupaprosesseja ja purkaa sääntelyn esteitä kiertotaloudelta. Linjatukset ovat hyviä, ja nyt on tärkeä varmistaa, että hyvät kirjaukset eivät jää pelkäksi sanahelinäksi.

Onko poliittisessa päätöksenteossa varmasti ymmärretty kiertotalouden merkitys ja potentiaali? Toimiva kiertotalous voisi tehdä meistä kansakuntana vauraan, kun uutta tuloa syntyisi kodeissa lojuvalle tavaralle sen sijaan, että niitä tilattaisiin ulkomaisista verkkokaupoista. Kyse on ennen kaikkea ajattelutavan muutoksesta ja sen tunnustamisesta, että maailmassa on jo aivan liikaa materiaa. Esimerkiksi vaatteita on olemassa jo seuraavalle kuudelle sukupolvelle. Onkin ollut ilo lukea viime aikoina uutisia maailman johtavista yrityksistä, jotka ovat ottaneet liikkeisiinsä myös käytettyä tavaraa myyntiin. Z-sukupolvesta jo 67 prosenttia kertoo aloittavansa ostopolkunsa käytetystä, mikä on vahva viesti markkinoille ja meille päättäjille.

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

Arvoisa puhemies! Viime kaudella Marinin hallitusohjelman tavoitteena oli vahvistaa Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä. Tämän seurauksena valmisteltiin muun muassa periaatepäätös kiertotalouden strategisesta ohjelmasta. Tätä hyvää kehitystä ei nyt saa vesittää menneeseen aikaan jämähtäneellä ajattelulla. Kiertotalous on aivan avainasemassa kamppaillessamme ylikulutusta vastaan. Tälläkin hetkellä käytämme lastenlastemme luonnonvaroja, ja tästä velasta hallituksemme puhuu valitettavan vähän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Kokko.

18.45 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Täytyy ensi alkuun kiittää edustaja Furuholminkin puheenvuoron lopetusta liittyen maakuntalentojen tukemiseen. Ainakin itse näin Keski-Suomesta tulevana en ole oikein nähnyt vielä järkeviä perusteita sille, miksikä Jyväskylään kannattaisi lentoliikennettä tukea, vaan kuten edustaja Furuholmkin totesi maakuntalentojen osalta: joissain tapauksissa raideliikenteeseen panostaminen olisi huomattavasti kannattavampaa sekä talouden että ilmaston näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on käytetty monia hyviä puheenvuoroja liittyen nimenomaan maailman tilaan tällä hetkellä. Heinäkuu oli mittaushistorian lämpimin, maailma kirjaimellisesti ympärillämme palaa, joten jos joku kyseenalaistaa ilmastotoimien merkityksen — tai että niitä ei pitäisi olla ollenkaan — niin ei ehkä ole sitten lukenut uutisia.

Kunnianhimoinen ilmastopolitiikka on ennen kaikkea hyvää Suomen turvallisuudelle mutta myös elinkeinoelämälle — ennen kaikkea turvallisuusnäkökulma, jos katsomme, mitä vaikka Euroopan lähialueilla Pohjois-Afrikassa ja Lähi-idässä tapahtuu, miten siellä laajat alueet muuttuvat entistä vahvemmin elinkelvottomiksi. Mikäli tätä kehitystä pystytään, erityisesti vaikka Pohjois-Afrikassa, estämään ja alueita palauttamaan muun muassa maanviljelyskäyttöön, niin totta kai tämä vähentää painetta ja turvallisuushakaa, mikä Euroopalle saattaa muodostua, kun väestö lähtee huomattavasti laajemmin liikkeelle ja ilmastopakolaisuus laajenee.

Toinen on ehkä sitten elinkeinoelämän näkökulma. Meillä on jo Suomessa lukemattomia yrityksiä, jotka ovat tarttuneet tähän kunnianhimoiseen ilmastopolitiikkaan erityisesti siitä näkökulmasta, että näitten sääntelyn ja tiukkojen kriteerien toteuttaminen on ennen kaikkea hyvää bisnekselle. Mitä vahvempi etunoja otetaan siihen, mitä ilmastoystävällisempiä, energiatehokkaampia tuotteita kehitetään, niin tällä on myös suuret vientimarkkinat maailmalle. Muun muassa Elinkeinoelämän keskusliitto on kyllä vahvasti nostanut esille, miten hiilineutraaliustavoitteen vieminen eteenpäin edistää suomalaisen elinkeinoelämän menestystä, kun tässä ollaan vahvassa etunojassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

18.47 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ensiksi tuosta maakuntalentojen tarpeellisuudesta: Ihmettelen erittäin suuresti edellisten edustajien puheita, jotka arvioivat sitä, mistä maakunnasta voi lentää Helsinkiin ja jopa kansainvälisiä lentoja. Tämäkö on teidän keinonne rakasta isänmaata rakentaa, että laitatte omat mielihaluunne sen edelle, mikä on Suomen kehityksen tarve? Esimerkiksi pohjoisessa on valtava määrä teollisuutta, joka tekee yhteistyötä kansainvälisten yritysten kanssa, ja heidän on päästävä sinne neuvotteluihin, aivan kuten Helsingistäkin päästään. Ei ole perusteita... Esimerkiksi Oulussa

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

taikka jossain Kemissä taikka Joensuussa on valtavasti vientiteollisuutta harjoittavia yhtiöitä, joille on aivan äärimmäisen tärkeää, että yhteys toimii. En ymmärrä tuota teidän taktiikkaanne, että yritetään katkaista liikenneyhteydet vain sen takia, että teillä ovat itsellänne laskelmat aika pahasti metsässä.

Ensinnä: Miksi te puhutte hiilinielujen romahtamisesta? Sehän ei pidä paikkaansa. Meillä on yli sata vuotta vanha metsien tutkimus tässä maassa, me tasan tarkkaan tiedämme, paljonko metsät kasvavat. Jos me hiilinieluja ja metsien kasvua tarkkaillaan — metsähän on Suomen ainoa todellinen hiilinielu —, jos me haluamme aidosti tutkia tätä asiaa, niin meillä on yli sata vuotta tutkittu tätä asiaa, ja jos haluamme luotettavan kuvan siitä, meidän pitää ottaa vähintään kymmenen vuoden tarkastelujakso, koska hakkuiden määrään vaihtelee sinikäyrällä. Välillä on vilkkaita vuosia, sitten on niin sanottuja lamavuosia, jolloin juurikaan ei hakata tai hakkuita on vähän. Sellainen on meillä nyt tänä vuonna edessä, ja seuraava vuosi on varmasti myös.

Elikkä alkäämme antako väärää todistusta siitä, mitä te haluatte tehdä. Tiedänhän minä, mitä te haluatte tehdä: teillä on tarkoituksena suojella Suomen metsiä yhä enemmän ja tehdä sitten se valtava vahinko, mitä Keski-Euroopassa on jo tehty. Miksi Keski-Euroopan metsät kuolevat pystyyn? Kahdesta syystä: Toinen on se, että on yli-ikäisiä metsiä, jotka ovat elämänvoimansa menettäneet ja ovat hoitamattomia. Satoja miljoonia kuutioita vuodessa kuolee puuta pystyyn, mutta miten se torjutaan? Suomessa se tiedetään jo. Me hoidamme harvennushakkuut ajallaan, uudistamme vanhat metsät ja pidämme taimikot kunnossa ja sitten tarvittaessa voimme jopa lannoittaa sellaisia kohteita, jotka ovat järkeviä. Tällä tavalla pystymme lisäämään metsien kasvua vähintään 20 miljoonaa mottia vuoteen.

Sitten kun oikaisemme ne väärin lasketut hiilinielut ja päästöt, olemme ihan varmasti hiilineutraaleja jo nyt. Esimerkiksi suopelloille lasketaan kahdeksan miljoonan tonnin päästö, joka ei ollenkaan pidä paikkaansa. Samoin ojittamattomien soiden sitoma hiili, viisi miljoonaa tonnia, sitä ei lasketa Suomelle hyödyksi. Miksi? No juuri sen takia, että te pystytte todistamaan, arvoisat vihervasemmiston edustajat, että meillä on päästöjä liian paljon ja hiilinieluja liian vähän. Tämä on se peruste, millä te vaaditte lisää metsien suojelua, mikä johtaa juuri siihen, että tapahtuu tämä karmeus, että metsien kasvu menetetään, ja samalla tehdään se valtava vahinko, että kun kasvu menetetään, samalla menetetään mahdollisuus pitää Suomen metsät terveisinä. Katsokaa Keski-Euroopan metsiä.

Sitten teidän toinen vaatimuksenne, vielä naurettavampi vaatimus: Te vaaditte, että metsät on ennallistettava. Jos metsät ennallistetaan, se johtaa ihan varmasti valtaviin hyönteis- ja sienituhoihin. Se menetelmä, millä te sitä vaaditte, tekee juuri niin. Ette te voi biologiaa ohittaa. Ette jumalia ole kuitenkaan, että voitte yhtäkkiä pysäyttää sienitaudit ja erilaiset hyönteistuhot.

Onhan tämä nyt merkillistä puhetta, että te täällä vaaditte semmoisia asioita, mitkä eivät pidä paikkaansa. Ymmärtääkseni vihervasemmistoakin sitoo se perustuslain pykälä, että on pysyttävä totuudessa, niin kuin te, arvoisat kansanedustajat, kaikki tiedätte. Katsokaa perustuslakia. Sinne se on kirjattuna.

Toinen asia: Kun sitten vaaditte soiden ennallistamista, mitä tapahtuu, kun suo ennallistetaan? Ojat kun pannaan tukkoon ja se metsä kaadetaan sieltä pois, varmasti metsien kasvu loppuu, mutta alkaa jättiläismäinen, valtava metaanisyyttö ilmakehään. Ja kuten tiedätte — te olette tohtoreita, maistereita melkein jokainen, te varmasti tiedätte, ette voi tietämättömyyteen vedota — metaani on 38—40 kertaa vaarallisempi kasvihuonekaasu kuin hiilidioksidi. Täällä te todistatte Suomen kansan edessä, kameroiden edessä, että näin ta-

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

pahtuu, että kun ennallistetaan, niin maailma pelastuu. Te nimenomaan tuhoatte sitä sillä keinoin. Valtava metaanipumppu, joka ei lopu, sen loppumista ei kukaan vielä ole laskenut, ei ole tarkkaa tutkimusta, milloin se loppuu. No tietenkin loppuu sitten, kun kaikki turpeet ovat mädäntyneet joksikin muuksi kuin mitä ne alun perin olivat.

Sitten teidän oma ratkaisunne, arvoisat vihreät ja arvoisat vihervasemmiston edustajat, miten te lämmitätte Helsingin kaupunkia. Teidän ratkaisunne on muovin ja jätteiden tuonti Italiasta Suomeen. Silläkö te niin kuin maailman pelastatte? Tämähän on ihan sellaista paroni von Münchhausenin tiedettä, että te ajatte laivoilla Italiasta tänne valtavat määrät jätettä. Aiotteko tehdä Suomesta jätteiden kaatopaikan? Voi varjeltakoon, jos Ilomantsissa joku kaatopaikalta sattuu roskan löytämään, niin silloin puolet kunnan virkamiehistä ja luottamusmiehistä istuu kohta linnassa, kun te vaaditte, että luontoa pilataan. Itse te ajatte, teidän johtamanne Helsingin Energia Oy:n kautta ajetaan, Suomeen valtavat määrät jätteitä, muovia on seassa varmasti ja paljon monta muuta moskaa — en edes tiedä, mitä siellä on — ja Atte Harjanne, teidän ryhmänne puheenjohtaja, johtaa tätä menettelyä. Eikö teillä ole minkäänlaista omaatuntoa? Te vaaditte maaseudun ihmisiltä ihmeellisiä tarinoita, ja itse teette tällaista myyräntyötä, jolla tuhoatte luontoa. Samalla kaadatte mereen teidän lumenne ensi talvena. Saitte sille kahdeksan vuoden poikkeuslupan. Mitä moskaa te mereen kaadatte? On siinä mukava lasten mennä keväällä uimaan, kun talvella on ajettu sinne mereen vaikka mitä tavaraa, jota ei uskalleta edes tutkia.

Arvoisa puheenjohtaja! Lopuksi sanon vain sen, että Suomella ei ole mitään ongelmaa, kun hoidamme metsämme oikein. Meidän päästömme koko maailman kokonaispäästöistä ovat 1,4 promillea, vähän yli yhden tuhannesosan. Sen takia, että jossakin muualla on ongelmia, ei meidän tarvitse uhriutua. Hoidetaan omat metsät kuntoon, pidetään pellot kunnossa. Ja aloittakaa se maailmanparannus vaikka siitä, että lopetatte sen muovin ja jätteiden Suomeen ajon ja alatte sen jälkeen tekemään oikeasti töitä Suomen luonnon hyväksi. Luontokato tarkoittaa vain sitä, että täällä kaupungit laajenevat. Maaseudullahan sitä ei käytännössä ole. Joka ainoa pelto, missä lopetetaan viljely, metsitetään, metsien hakkuualat uudistetaan, harvennushakkuut tehdään, taimikot hoidetaan. Näinhän se menee. Mutta kun ei, te esitätte tällaisia päättömiä väitteitä. Ja miksi se on mahdollista? Vain siksi, koska valtakunnan media on antanut teille tässä asiassa täydellisen koskemattomuussuojan. Te saatte puhua ihan mitä vain, kun yksikään toimittaja ei puutu näihin juttuihin. Minä odotan sitä päivää, kun Yleisradio ja Helsingin Sanomat lähtevät uutisoimaan ihan oikeasti, mitä te teette. Odotan sitä, kun lopetatte tämän jätteenajon. Sen jälkeen uskottavuus pikkusen palaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Pitko.

18.55 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Täytyy huomauttaa, että Italiasta tuodaan paria kymmentä prosenttia jätettä myös keskustajohtoiseen Oulun kaupunkiin, [Hannu Hoskosen välihuuto] jossa muun muassa vihreiden valtuustoryhmä on kritisoinut sitä, että jätettä poltetaan enenevässä määrin energiaksi. Ja haluaisin myös edustaja Hoskosta muistuttaa siitä, että monimuotoinen luonto on kaikista paras suoja metsätuhohyönteisiltä ja tuholaisilta. Se, että me voisimme lisätä monimuotoisuutta talousmetsiin, on aika laajasti tunnustettu keino nimenomaan lisätä metsien resilienssiä. Mutta kiitän toki tästä näkökulmasta, minkä tarjositte tähän keskusteluun, että ennallistaminen tuhoaa Suomen metsät. [Hannu Hoskonen: Niin tekee!]

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

Arvoisa puhemies! Haluaisin nostaa tässä keskustelussa esille sen, että olen huolestunut tästä hallituksen ympäristö- ja ilmastopolitiikasta siitä näkökulmasta, että se ei tunnusta meidän aivan kriittisen tärkeää tehtäväämme vähentää luonnonvarojen käyttöä ja vähentää kulutusta. Hallitus aikoo kolminkertaistaa uusiutuvan sähköntuotannon. Uusiutuvaa energiaa toki tarvitsemme lisää, se on yhteisesti jaettu fakta, mutta emme me voi silti jatkaa elämää samalla tavalla ja ajatella, että riittää, kun me vain luovumme fossiilisista. Fossiilisista tulee luopua, mutta samaan aikaan toivoisin kuulevani hallitukselta, että myös neitseellisten luonnonvarojen kulutusta on saatava pienennettyä, että me panostamme kiertotalouteen ja että me torjumme samalla luontokatoa.

Meidän luonnon kantokyky murenee. Ilmastomuutos on yksi keskeinen syy, miksi Suomen luonnossa myös uhanalaistuminen edistyy. Kommenttina myös perussuomalaisen edustajalle, joka aikaisemmin kysyi, että eikö täällä olla huolissaan Suomen luonnosta, niin kyllä ollaan, ja ilmastomuutoksen torjuminen on yksi keskeinen tavoite siitakin syystä, jotta meidän rakas suomalainen luonto säilyy.

Haluan tähän vielä loppuun ihmetellä ja toistaa sen huolen, että missä ovat hallituksen teot taakanjakosektorilla, mitä tässä on monta kertaa kysytty, mutta mihin emme ministeriltä saaneet vieläkään vastausta. Ja haluan ihmetellä sitä, että todellakin hallitus aikoo laskea polttoaineen verotusta ja monilla muilla toimilla lisätä liikenteen fossiilisia päästöjä eli tukea fossiilista liikennettä sen sijaan, että me tukisimme vaihtoehtoisia käyttövoimia — että me tukisimme pyöräilyä, kävelyä ja joukkoliikennettä, mikä myös auttaisi meitä eteenpäin niissä liikkumattomuuden vastaisissa tavoitteissa, mitä me tulemme kohtaamaan tässä kestävyysvajeessa. Me tarvitsemme ihmisiä liikkeelle, jotta ihmiset myös voivat paremmin, ja ilmastopolitiikka liikennesektorilla auttaisi juuri tähän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Garedew.

18.58 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Haluan nostaa ilmastokertomuksen käsitteilyn yhteydessä esiin erään näkökulman, josta harvemmin puhutaan: liian yksipuolinen kiinnittyminen mahdollisimman nopeisiin ilmastotoimiin voi johtaa huonoihin, kalliisiin tai jopa vanhentuviin ratkaisuihin, joiden kanssa voidaan olla ongelmissa jo parin vuoden päästä. Vimmaisien päästövähennyksiin keskittymisen lisäksi myös tiettyihin teknologioihin kiinnittyminen mahdollisimman nopeiden tulosten toivossa on pitkällä tähtäimellä riski. Teknologia kehittyi nyt niin huimaa vauhtia, että tässä kohtaa hätiköinti voi kostautua.

Esimerkkinä otan vaikkapa sähköautot. Liikenteen sähköistämistä on edistetty kaikin voimin. Sähköautot ovat hankintahinnaltaan kuluttajille valtavan kalliita, ja niiden käyttö ei ole joka puolella Suomea edes järkevää. Sähköautojen yhteydessä on lähes kiellettyä mainita, miten paljon uutta sähköinfran rakentamista ja sähköntuotantoa niiden yleistymisen vaatii, tai akkuteollisuuden eettisistä ongelmista tai siitä, miten äärimmäisen vaikeaa sähköautojen akkupaloja on saada sammutettua. Silti sähköautoja promotaan vahvasti kuluttajille eikä muita, vaihtoehtoisia tai täydentäviä kehitteillä olevia ratkaisuja, esimerkiksi vetyä, kunnolla oteta edes huomioon. Tässä valossa hallituksen linjaukset teknologianeutraalista suhtautumisesta innovaatioihin ja puhtaaseen siirtymään ovat erittäin tärkeitä kirjauksia. [Jenni Pitkon välihuuto]

Arvoisa puhemies! Ilmastomuutoksen torjumisesta on pelottelun kautta tehty uusi myyntivaltti. Mielikuvien avulla pyritään vaikuttamaan kansalaisten kulutuskäyttäytymiseen. Hyvän ihmisen kuuluu ostaa ilmastokompensoituja tuotteita ja palveluita.

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

Kuten ilmastovuosikertomuksessakin todetaan, ilmastoväittämiin ja niiden määritelmiiin liittyy kuitenkin paljon epävarmuutta ja epäyhtenäisyyttä. Esimerkkinä tässä hiljattain kuluttaja-asiamies läksytti Aino-jäätelöiden valmistajaa epämääräisistä vastuullisuuspauksista. En pidä sitä eettisenä, että varsinkaan harhaanjohtavilla päästövähennyslupauksilla myydään ihmisille mielenrauhaa.

Nyt jatkossa ilmastotoimia suunniteltaessa on niiden totuudellisten vaikutusten kertomisen lisäksi erittäin tärkeää ottaa huomioon kansalaisten eli kuluttajien selviäminen arjen kustannuksista, Suomen kilpailukyky sekä tarkka kokonaiskustannusten arvioiminen. Näitä seikkoja ei vihervasemmistolaisen hallituksen ajan ilmastovuosikertomuksessa käsitellä ollenkaan. Onneksi uusi hallitus ottaa nämäkin näkökulmat huomioon. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius.

19.02 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kokko: mainitsitte ilmastotoimiemme olevan tärkeitä turvallisuutemme tähden, ikään kuin ilman näitä sinivalkoisia ilmastotekoja kehitysmaat muuttuisivat elinkelvottomiksi ja pakolaisaallot uhkaisivat meitä. Voin kuitenkin teille taata, edustaja Kokko, että näillä suomalaisilla ilmastoteoilla ei torjuta yhtäkään pakolaisaalltoa, vaikka kuinka uhkuisimme ja puhkuisimme, rehkisimme ja paiskisimme. Nämä meidän ilmastomuutoksen vastaiset toimet eivät tosiasiallisesti ole kovinkaan vaikuttavia, sillä olemme pieni toimija tässä ilmastomuutoksen vastaisessa työssä. Ne ovat lähinnä symbolisesti vaikuttavia, eli siis imagoamme kiillottavia hyvän tahdon eleitä maailman ilmastomuutoksen vastaisessa taistelussa. Ne eivät ole sinällään vaikuttavia, ne eivät itsessään pysäytä globaalia ongelmaa.

Mitä tulee aidosti vaikuttaviin keinoihimme torjua tällaisia ikäviä pakolaisaalltoja, ilmastopakolaisuuden vaikutuksia, ne keinot eivät suinkaan löydy ilmastopolitiikasta, vaan ne löytyvät rajapolitiikasta, ja niihin tämä hallitus on myös sitoutunut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Bergbom.

19.03 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä oleva ilmastovuosikertomus 2023 on saanut tänään salissa vauhdikkaita piirteitä. Oppositioista on tänään kerrottu, että elämme dystopiassa ja katastrofi on saapumassa. Enää puuttuvat heinäsiirikkaparvet. Aiheen käsittelyn yhteydessä erityisesti vihreistä on hyökätty voimakkaasti hallitusta ja sen ohjelman kirjauksia vastaan. On korostettu sitä, että pitäisi tehdä reilua siirtymää, mutta on kyllä aidosti kysyttävä: mitä reilua viime kauden siirtymässä oli? Autoilijoita kuritettiin ja haluttiin kurittaa enemmän, maailmaa pelastettiin ja haluttiin pelastaa vieläkin enemmän, ja sekin tietysti, kuten aina, yllätys yllätys, suomalaisten veronmaksajien rahoilla. Mitä tulee nuorten kärsimään ilmastoahdistukseen, niin kehottaisin Elokapiinaa, vihreitä ja muita ilmastosta huolissaan olevia pohtimaan, pidätkö aidosti vastuullisena sitä, että te lietsotte nuoria ahdistuksen partaalle ilmastopopulismilla, jota te harrastatte.

Salin vasemmalta laidalta on myös nyt pakko kysyä tässä: Jos Suomi tekee enemmän kuin kaikki muut, kuinka paljon se hillitsee ilmastomuutosta? Kuinka paljon? [Jenni Pitkon välihuuto] Kuinka paljon se hillitsee ilmastomuutosta, jos Suomi tekee enemmän? Se tuskin hillitsee sitä juuri yhtään enempää. Tosiasia on kuitenkin, että Suomi voi tehdä ilmaston eteen vain oman osuutensa, ja siten, että keneltäkään ei vaadita liikoa. Onneksi se onkin tämän uuden hallituksen linja.

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

Täällä on esimerkiksi arvosteltu voimakkaasti polttoaineveron alennuksia. Kysyttiin jopa, miksi ei tueta pyöräilyä. Herätys. Ensinnäkin polttoaineveron alennukset tehdään sen takia, että suomalaiset ihmiset pystyvät liikkumaan töihin, koska kaikkialle ei pysty liikkumaan pyörällä, bussilla, junalla eikä ratikalla. Kun polttoaineen hinta on korkealla, se tarkoittaa sitä, että erityisesti pienituloisilla alkaa olla vaikeuksia siinä, pääsevätkö he töihin ja kannattaako ottaa työtä vastaan. Heillä ei ole mahdollisuutta vaihtaa sähköautoon. Sähköauton hankintatuki, joka aikoinaan oli käytössä tässäkin maassa, oli rikkaille tehty tuki. Se ei hyödyttänyt yhtä ainutta suomalaista pienituloista ihmistä. [Jenni Pitkon välihuuto] Pyöräilyn tukeminen — no ihan kiva, jos rahaa on, mutta valitettava tosiasia on, että tässä maassa sitä rahaa ei ole. Päinvastoin velkaa on, ja sekin otetaan tällä hetkellä tulevien sukupolvien piikkiin.

Eli tässä pitää pystyä ylläpitämään semmoinen järjen linja. Suomi voi tehdä oman osuutensa yhdessä Euroopan unionin kanssa, mutta edes sekään ei tule muuttamaan ilmastonsuuntaa, jos me ei saada sitoutettua ilmastotyöhön Kiinaa ja Yhdysvaltoja, jotka tällä hetkellä aiheuttavat merkittävän osan maailman päästöistä. Ja tähän päälle kun huomioidaan esimerkiksi Intia, Pakistan ja moni Afrikan maa, jotka tulevat tulevaisuudessa kasvamaan niin väestön kuin talouden osalta, niin se tulee aiheuttamaan lisäpäästöjä. Ollaan aika suurissa vaikeuksissa, jos me kuvitellaan täällä kotimaassa, että kansallisilla toimilla hillitään ilmastomuutosta. Ei, sillä ei hillitä ilmastomuutosta, vaikka Suomi kurittaisi itsensä hengiltä ja me kaikki tässä salissa ja salin ulkopuolella lopetettaisiin hengittämästä. Sillä ei ole mitään vaikutusta ilmastomuutokseen. Toivon, että salin vasemmalla laidalla tämä muistetaan. — Kiitos. [Jenni Pitkon välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Garedeu.

19.07 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Tämän lyhyen ajan, minkä olen saanut olla edustajana, olen huomannut, että EU:sta tulee jatkuvasti jos minkälaista täysin kohtuutonta esitystä ilmastonsuojelun varjolla. Näissä esityksissä suomalaiset ovat usein maksamiehinä, ja tavallinen, normaali arki suomalaiselle vaikeutuu ja jopa tehdään mahdottomaksi. Jopa ruuantuotantomme ja huoltovarmuutemme voisi heikentyä, jos suostuisimme kaikkeen, mitä EU ehdottaa.

EU tavoittelee esimerkiksi Suomen metsien valjastamista Euroopan hiilinieluksi, rakennusten energiatehokkuusdirektiivin säätämistä, joka Suomessa tarkoittaisi pakkoremontteja noin 1,5 miljoonaan asuntoon, polttomoottoriautojen myynnin kieltämistä, johon onneksi saatiin edes synteettisiä polttoaineita koskeva poikkeus, silakan kalastuskieltoa ja lyijyammuskieltoa — nämä vain joitakin mainitakseni.

Aiemmissa puheissani mainitsin myös ilmastolain teettävän eduskunnalla kaikenlaista aivan ylimääräistä työtä. Tänäkin käsittelyssä olevan ilmastovuosikertomuksen lisäksi esimerkkejä ovat KAISU, eli keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmien laatiminen kerran vaalikaudessa, ja MISU, eli maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman laatiminen vähintään joka toisella vaalikaudella. Ilmastokertomuksessa luetellaan edellisen hallituksen suunnitelmissa ehdotettuja toimenpiteitä. Voisin niistä esitellä muutamia: Esimerkiksi peltonraivauksen rajoittaminen, entisten turvetuotantoalueiden maatalouskäyttöön siirtämisen rajoittaminen ja maatalousmaiden muuttaminen ilmastokosteikoiksi. Lisäksi lypsylehmien metaanipäästöjä pyritään vähentämään ruokinnallisilla keinoilla.

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

Orpon hallitus aikanaan joutuu laatimaan omat vuosittaiset ilmastovuosikertomuksensa. Uuden hallitusohjelman mukaiset ilmastotoimet toteutetaan oikeudenmukaisuus, taloudellisuus ja ekologisuus huomioiden. Siksi uskon, että niissä tullaan huomioimaan suomalainen teollisuus, yrittäjät ja alkutuottajien asema.

Arvoisa puhemies! Nyt on korkea aika ottaa maalaisjärki käyttöön ja laittaa Suomen rooli ilmastomuutoksen hidastajana oikeisiin mittasuhteisiin ja päästövähennykset valtion prioriteettijärjestyksessä oikeaan kohtaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen.

19.11 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! On tietysti vähän erikoista kuunnella täällä, kun täällä on ollut vain yksi hallituspuolue äänessä ja se on hyvin voimakkaasti vastustanut tätä, hallituksen ilmastotoimia, kun olen ymmärtänyt, että hallitus on kuitenkin sitoutunut tähän ilmastotavoitteeseen. Mutta tällaistaahan tämä toisinaan taitaa todellakin olla.

Sitten vähän ihmettelin tuossa äsken, kun toisaalta viesti oli, että EU:sta tulee nyt kaikki paha ja ei pitäisi toimia yhdessä EU:n kanssa ilmastotoimissa, mutta sitten toisaalta samasta porukasta kerrottiin, että yksinkään ei pidä toimia, kun ei sillä ole mitään merkitystä, jollei toimita yhdessä muiden kanssa kansainvälisesti.

EU:han on tietysti se meidän tapa toimia, ja itse asiassa jos me mietitään globaalia ilmastopolitiikkaa, niin ne toimet, mitä EU on tehnyt, ne tavoitteet, mitä EU on asettanut, ovat olleet nimenomaan se draiveri, joka on globaalisti kirittänyt ilmastopolitiikkaa. Sen jälkeen kun EU asetti omat ilmastotavoitteensa ja sen jälkeen kun niitä kiristettiin, niin sen jälkeen myös muut maat ovat tulleet mukaan. Myös esimerkiksi Yhdysvallat, Kiina, Intia ovat kaikki kiristäneet omia ilmastotavoitteitaan. Ja se, että me EU:ssa luodaan kriteereitä esimerkiksi tuotteiden osalta, tekee sen, että silloin myös ne meidän kauppakumppanit EU:n ulkopuolella joutuvat omia kriteereitään kiristämään, jotta he pääsevät tänne meidän EU-markkinoille. Ja tämä on se meidän yksi keino vaikuttaa siihen, että globaalisti me saadaan päästöjä vähennettyä.

Sitten tietenkin se meidän oma työ siinä, että meidän omat yritykset pystyvät luomaan näitä ratkaisuja, mitä me sitten voidaan myydä maailmalle. Tämähän on nimenomaan sitä ilmastokädenjälkeä, joka itse asiassa hallitusohjelmassa on nostettu hyvin korkealle ja nähty sen arvo ja todetaan, miten tärkeää se on. Se on myös se keino, jolla me pystytään vaikuttamaan huomattavasti kokoamme suuremmin maailmalla — toivon todella, että tästä linjasta pidetään kiinni — ja senkin takia tässä vähän ihmettelen, kun täällä annetaan ymmärtää, että Suomen toimilla ei ole mitään väliä.

Se, mitä me itse teemme, mitä kriteereitä me kansallisesti asetamme, sehän kirittää meidän yrityksiä luomaan ratkaisuja, ja silloin kun niillä on kotimaan markkinat ja referenssejä sieltä, niin silloin ne pääsevät myös maailmalle. Itse asiassa sen takia nimenomaan se oli meidän yritysmaailma, se oli suomalainen elinkeinomaailma, joka hyvin aktiivisesti vaikutti siihen, että ilmastolakiin saatiin tiukat päästövähennystavoitteet, ja myös siihen, että Suomi silloin EU-puheenjohtajamaana ajoi hyvin tiukkoja päästövähennystavoitteita EU:lle. Eli tässä yritysmaailma on kyllä hyvin meidän ilmastopolitiikan linjassa mukana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Marttila.

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

19.14 **Helena Marttila sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kuuntelen hieman hämmentyneenä tätä keskustelua, jossa ilmastotoimet nähdään jotenkin täysin taloudesta irrallisena kysymyksenä. Itse hahmotan tämän murroksen nyt vastaavanlaisena kuin teollistuminen oli aikoinaan. Olemme siirtymässä aikakauteen, joka tulee olemaan jälkifossiilinen. Hallituksen tavoitteena on 100 000 työpaikkaa, ja voi varmasti sanoa, että nämä työpaikat tulevat syntymään puhtaan siirtymän firmoihin tai vastuullisiin yrityksiin.

Tässä edustaja Mikkonen puhui erinomaisesti Euroopan merkityksestä. EU vastaa globaalilla tasolla jo, oliko viidennes bkt:stä, ja kyllä Kiina tuottaa meille sitä, mitä me täällä haluamme. Siihen nähden näen erikoisena sen, että Suomen päästöt vähätellään tuhannesosaan, kun olemme ulkoistaneet suuren osan näistä savupiipuistamme muualle maailmaan. Toivonkin, että tämä nyt nähtäisiin sellaisena murroksena kuin se on ja lopetettaisiin tällainen vanhakantainen jarruttelu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Bergbom.

19.15 **Miko Bergbom ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tuossa äsken edustaja totesi, että suomalaisten päästöjä on tavallaan ulkoistettu, kun tuotanto on siirretty Kiinaan. Jos mennään tälle linjalle, niin käykö sitten, että myös Suomessa vientiyritysten päästöt lasketaan heille, jolloin silloinhan me todennäköisesti ollaan jo itse asiassa — surprise — hiilineutraaleja.

Mitä tulee näihin EU-toimiin, joista tässä vihreiden edustaja aikaisemmin puhui, niin kyllä, EU:ssa voidaan tehdä asioita. On järkevämpää osittain tehdä monikansallisesti näitä ilmastotoimia, mutta se ei tarkoita sitä, etteikö voi samaan aikaan kritisoida joitakin yksittäisiä toimia, mitä EU:sta tulee tämän ilmastopolitiikan osalta. Totta kai voi, se ei poista sitä.

Ja sitten tähän ilmastosuunnitelmaan, josta oltiin huolissaan kuntien osalta, että kun kunnat ovat sitä niin toivoneet ja nyt hallitus vie siltäkin rahoituksen pois ja itse asiassa ei enää pakota kuntia tekemään tätä. Onneksi iloinen uutinen kaikille kunnille, jotka haluavat tällaisia ilmastosuunnitelmia laatia: he myös saavat jatkossa laatia. Eihän kukaan kiellä — siitä vaan palkkaamaan joku konsulttiyritys pyörittämään papereita ja strategiaseminaareja valtuutetuille, jos haluaa. Siellä voidaan laatia ilmastosuunnitelmia, kukaan ei sitä ole estämässä. Ei hallitus halua estää kuntien ilmastosuunnitelmia, jos he niitä haluavat tehdä. Nyt vaan poistetaan se velvollisuus tehdä, se on eri asia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Seuraavaksi edustaja Garedeu.

19.17 **Kaisa Garedeu ps:** Arvoisa puhemies! Tänään käsiteltävässä, viime vuosia koskevassa ilmastovuosikertomuksessa ei viitata ilmastonmuutoksen tutkimiseen tai sen myötä täydentyvään tietopohjaan. Tieteessä kaiken tulisi perustua tieteellisesti todistettaviin faktoihin. Media maalaa mielikuvia asioiden kulusta ja syy—seuraus-suhteista. Tiede kehittyy valtavaa vauhtia. Se saattaa myöhemmin osata kertoa nykyistä paremmin, missä määrin ja millä tavoin ihmiset pystyvät ilmaston lämpenemiseen ylipäättään vaikuttamaan, ovatko toimmme olleet riittäviä, riittämättömiä vai jopa täysin turhia.

Laitamme tällä hetkellä valtavasti resursseja kiinni ilmastonmuutoksen torjumiseen, joten mielestäni on tärkeää panostaa myös sen tutkimiseen. Lisäksi on annettava tilaa myös kriittisille äänille kuten muussakin yhteiskunnallisessa keskustelussa. On saatava nostaa esiin kysymyksiä ja uusia näkökulmia. Vain sillä keinoin pystymme sekä löytämään koh-

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

tuullisimmat ilmastotoimet että tuottamaan kansalaisille totuudenmukaista ja perusteltua tietopohjaa koko ilmiöstä ylikorostamatta ihmisen ja varsinkaan Suomen tehtaanpiippujen ja liikenteen roolia ilmaston lämpenemisessä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Pitko.

19.19 Jenni Pitko vihr: Arvoisa rouva puhemies! Hieman jopa huvittaa, kun täällä sanotaan, että vihreät tai oppositio hyökkää hallituksen kimppuun ilmastopolitiikassa. Mehän olemme vain kysyneet, mitä hallitus aikoo tehdä, jotta se pääsee ilmastolain asettamaan tavoitteeseen olla hiilineutraali vuonna 2035. Hallituspuolueen edustajat eivät ole tässä salissa kertoneet yhtäkään keinoa, mikä teille käy ilmastopolitiikassa, vaan kaikki on ammuttu yksi kerrallaan alas — myös ne aika hyvät ja järkevät keinot, mitä taas oppositiosta on annettu ja kädenojennuksena tarjottu hallitukselle.

Ministeri Mykkänen onkin ainut hallituspuolueen edustaja, joka tässä salissa on sitoutunut vuoden 2035 hiilineutraalisuustavoitteeseen tai nähnyt ilmastopolitiikan mahdollisuudet Suomen taloudelle, sentään hän. Mutta kyllä huoli siitä, mitkä ne toimet ovat ja miten tähän tavoitteeseen päästään, kasvoi tämän keskustelun aikana, kun mikään hallituspuolue ei tähän kysymykseen vastannut.

Onko ilmastopolitiikka Suomen taloudelle hyvä vai huono? Tämä on totta kai keskustelu, mitä on Suomessa käyty todella pitkään. Se on kysymys, jota meidän kannattaa miettiä: Miten me voidaan tehdä sellaista ilmastopolitiikkaa, joka on mahdollisimman hyvä Suomen taloudelle. Fakta on toki se, että jos menoja ajatellaan, niin vielä kalliimmaksi tulee torjua ilmastomuutosta liian myöhään tai olla suunnittelematta siihen sopeutumista kuin että me torjutaan sitä etukäteen — samalla myös tehdään niitä toimia siitä, miten me sopeudumme esimerkiksi sään ääri-ilmiöihin. Nämä keinot voivat olla monilta osin samoja. Erityisesti niillä luontopohjaisilla ratkaisuilla ja samoilla keinoilla, joilla me myös tuemme luonnon elpymistä ja luontokadon hidastamista, voimme toteuttaa useita eri tavoitteita.

Minusta on myös tärkeää muistuttaa siitä, että elinkeinoelämä haluaa, että Suomi on edelläkävijä ilmastopolitiikassa. Kuten täällä on hyvin sanottu, uudet työpaikat syntyvät vihreän siirtymän aloille. Meidän yritykset voivat olla niitä teknologian edelläkävijöitä ja viedä näitä teknologioita Suomen rajojen ulkopuolelle, joka tuo meille sekä vientituloja että työpaikkoja. Ne vahvistavat Suomi-brändiä, mikä jo itsessään sinänsä lisää Suomen menestymistä, mutta niillä voi olla myös kokoaan suurempi hiilikädenjälki maailmalla. Mutta sitä ei synny, jos me emme luo täällä Suomessa niitä ilmastopolitiikan reunaehtoja, jotka kannustavat luomaan niitä ratkaisuja. Ne eivät synny itsestään, me voimme niitä kiihdyttää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja edustaja Elo.

19.22 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Minäkin pidän erikoisena sitä, että yksi hallituspuolue täällä kritisoi voimakkaasti Suomen ilmastopolitiikkaa ja sen vaikuttavuutta. Ja ajattelen, että olisi ollut tärkeätä, että ympäristö- ja ilmastoministeri olisi jäänyt tänne saliin käymään tätä keskustelua ja selvittämään hallituksen linjaa.

Edustaja Mikkosen ja Pitkon lailla haluan nostaa hallitusohjelmaankin sisältyvän hiilikädenjäljen, jolla Suomi voi olla kokoaan suurempi. Hallitusohjelmassa tosiaan lukee, että Suomi nousee puhtaan energian ilmastokädenjäljen edelläkävijäksi ja että Suomi luo puh-

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

taan talouden kasvua kotimaassa ja syrjäyttää saastuttavia ratkaisuja maailmalla teknologian viennin kautta. Tämä jotenkin on aika lailla ristiriidassa siinä, että samaan aikaan kritisoidaan vahvasti sitä, että ylipäänsä ilmastotoimia tarvitsisi tehdä.

Haluan myös korostaa sitä, että elinkeinoelämä on jo pitkään tähdentänyt pitkäjänteisen, kunnianhimoisen ja johdonmukaisen ilmastopolitiikan merkitystä. Onkin huolestuttavaa, jos tästä salista lähetetään hallituspuolueen suunnasta viesti siitä, että Suomen ilmastotoimia tulisi pikemminkin hidastaa. Elinkeinoelämä tosiaan tarvitsee, yritykset tarvitsevat, sitä kotimarkkinaa näiden ilmastoratkaisujen kehittämiseen, jotta niistä saadaan kehitettyä sitten vientituotteita maailmalle ja näin voidaan ratkoa tätä äärimmäisen vakavaa ilmastokriisiä, joka etenee vauhdilla, ellemmme sitä kaikin voimin pyri ratkomaan.

Edustaja Mikkonen tässä hyvin kuvasi tätä EU:n yhteisen ilmastopolitiikan merkitystä, jossa Suomen todellakin kannattaa olla mukana edelläkävijöiden joukossa.

Haluan vielä sanoa muutaman sanan näistä kuntien ilmastosuunnitelmista minäkin. Kun hallitus on leikkaamassa kuntien taloudesta ja kunnissa mietitään nyt tosissaan, miten niihin kunnille jäljelle jääviin tehtäviin, varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, riittää rahaa, niin pidän kyllä valitettavana sitä viestiä, joka täältä nyt lähti, että ilmastosuunnitelmia voidaan tehdä, jos se sattuu kiinnostamaan, mutta siihen ei millään tavalla haluta kannustaa tai ohjata, vaikka se on ilmastolakiin kirjattu. Että kyllä nyt todella kanssa toivoisin, että hallitus tässä kohtaa vielä miettisi, että olisiko se raha kuitenkin todella kustannustehokas ja vaikuttava tapa meidän ilmastopäästöjen vähentämiseen ja kuntien siihen kannustamisen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Mikkonen.

19.24 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ehkä jos jatkan tuohon edustaja Elon toteamukseen näistä kuntien ilmastosuunnitelmista, niin viime hallituksella oli se ajatus, että jos kunnille annetaan tehtäviä lisää, siihen myös rahoitus annetaan mukana, ja sen takia näihin ilmastosuunnitelmiinkin sitten avustusta oli tarjolla. Siinä mielessä näen, että se oli myös tärkeä kannuste kunnille.

Sitten ehkä vielä pari sanaa maankäyttösektorista, kun en siitä ole vielä puhunut: Todellakin siellä me tarvitaan lisää toimia. On hyvin valitettavaa, että myös tästä kosteikkoviljelystä hallitus on nyt leikkaamassa. Oli kuvaavaa, että eräs tutkija Suomen Kuvalehdessä totesi, että kerrankin on löydetty maankäyttösektorille äärimmäisen tehokas toimi ja nyt sitten hallitus on sen hylkäämässä ja lopettaa sen. Se on varsin harmillista.

Sitten vielä nostan tämän maatalouden, josta moni edustaja on tässä puhunut: Viime hallituskauden aikana MTK teki aivan loistavan ilmastotiekartan. Siinä oli paljon konkreettisia keinoja siihen, miten me maataloudessa pystytään vauhdittamaan sitä siirtymää entistä ilmastoystävällisempään tuotantoon. Tietysti me tiedämme, että ilmastomuutoksen vaikutukset mitä konkreettisimmin näkyvät nimenomaan maataloudessa. Siellä oli todellakin iso joukko keinoja, ja sen työn ohessa myös sektori sitoutui tähän 29 prosentin päästövähennystavoitteeseen. Nyt tässä hallitusohjelmassa ei siellä maatalousosiossa puhuta ilmastosta lainkaan, siellä ei nosteta maatalouden ilmastotavoitetta ollenkaan, ja myöskään niitä tukia, mitä viljelijöille tässä työssä pitäisi osoittaa, ei ole budjetissa. Pidän tätä todella huolestuttavana. Meidän täytyy varmistaa, että me pystytään tukemaan ja kannustamaan viljelijöitä ilmastotoimissa. Ilmastotoimet sinänsä maataloudessa kyllä parantavat myös maaperän tuottavuutta, niin että siinä mielessä ne ovat pitkällä tähtäimellä myös viljelijälle

Punkt i protokollet PR 26/2023 rd

kannattavia, mutta tietysti olisi tärkeää, että me pystyttäisiin auttamaan myös tukipolitiikalla niiden toimien kirittämisessä.

Sitten ihan viimeisenä kulutuksesta: Meidän täytyy muistaa, että meidän täytyy myös vähentää meidän kulutustasoa. Jos me mennään siihen juurisyyhyn, kun puhutaan ilmastomuutoksesta ja luontokadosta, niin se on se, että me kulutetaan maapallolla tämän kantokyvyn rajojen yli. Siihen me tarvitaan toimia, ja siihen me tarvitaan nimenomaan näitä erilaisia rakenteellisia muutoksia. Minusta tässä tuli hyvin esille, oliko se edustaja Marttilan puheesta, että esimerkiksi vaatteita meillä on täällä maapallolla jo meidän kaikkien tarpeiksi moninkertaisesti, niin että kyllä meidän täytyy myös sitä kulutuksen määrää hillitä.

Sitten ihan viimeiseksi: Ihmettelin kyllä omaltakin osaltani, että tässä keskustelussa ei ole ollut yhtään hallituspuolueen edustajia muita kuin perussuomalaisia, [Puhemies koputtaa] jotka ovat kritisoineet ilmastotoimia. Täällä ei ollut yhtään edustajaa puhumassa siitä, kuinka hallitus on näihin sitoutunut ja haluaa näitä edistää.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till miljöutskottet, som kommunikationsutskottet, jord- och skogsbruksutskottet och ekonomiutskottet ska lämna utlåtande till.